

Fylkesmannen
i Buskerud

Økonomiske nøkkeltall

Kommunene i Buskerud i perioden 2015 - 2017

Kommunereform – befolkning og økonomi – barnehage – grunnskole – barnevern –
pleie og omsorg – helse – sosial

Innhold

Forord.....	5
Kommunereform	6
Befolkning og økonomi	8
Befolkningsutvikling.....	8
Folketallsutviklingen siste 3 år	9
Handlingsregler for kommuneøkonomi	10
Finansielle nøkkeltall	11
Et godt skatteår også i 2017	11
Netto driftsresultat.....	12
Lånegjeld	13
Finansforvaltning.....	16
Finansiell stilling	18
Pensjon.....	20
Prioritering.....	21
Behovsprofil.....	21
Frie inntekter	22
Netto driftsutgifter - tjenesteområder	23
Eiendomsforvaltning.....	24
Skjønnsmidler	25
Prosjekter 2017	25
Kommunebarometer	26
Kostra.....	27
Tjenesteområdene	28
Barnehage	28
Ny rammeplan	28
Grunnskole	32
Hva koster en grunnskoleplass	32
Spesialundervisning	32
Barnevern.....	36
Kostnader i barnevernet.....	36
Pleie og omsorg og helse	40
Kostnader i pleie og omsorgstjenesten	40
Sosial	44
Kostnader i sosialtjenesten.....	44
Fremtidsbarometeret	47
Fylkesmannen i Buskerud	48
Organisasjonen.....	48

Forord

Fylkesmannen i Buskerud har gjennom flere år utgitt en tilstandsrapport for kommunene i Buskerud basert på foreløpige Kostra tall for ulike tjenesteområder. Fylkesmannens fagavdelinger har tidligere vært involvert i arbeidet med rapporten.

10. mars 2017 besluttet regjeringen ny fylkesmannsstruktur. Dagens 17 embeter reduseres til 11 fra 1. januar 2019. Fylkesmannsembetene i Buskerud, Oslo og Akershus og Østfold slås sammen til ett embete fra 1. januar 2019. Hovedsetet blir i Moss og Valgerd Svarstad Haugland blir ny fylkesmann.

Omorganiseringen er en krevende prosess, noe som betyr at man må prioritere mellom oppgaver. På bakgrunn av dette, er ikke fylkesmannens fagavdelinger trukket inn i arbeidet med årets rapport.

Rapporten i år er utarbeidet av Astrid Aaserud Krokeide og Lisbet K. Smedaas Wølner med utgangspunkt i økonomiske nøkkeltall.

Kommunereform

Stortinget behandlet kommunereformen 8. juni 2017 jf. Prop 96 S (2016-2017) og Innst. 386 S (2016-2017). 111 kommuner ble slått sammen til 43 nye kommuner.

For Buskerud innebar dette vedtaket følgende:

- Drammen, Nedre Eiker og Svelvik kommuner ble vedtatt slått sammen av Stortinget og ny kommune trer i kraft fra 1. januar 2020
- Asker, Hurum og Røyken kommuner ble vedtatt slått sammen av Stortinget og ny kommune trer i kraft fra 1. januar 2020

Nye Drammen kommune

Felles kommunestyremøte for Drammen, Nedre Eiker og Svelvik i forbindelse med kommunesammenslåing ble avholdt 16. august 2017 på Fossekleiva, Berger. Den nye kommunens navn er Drammen.

Fra nye Drammens hjemmeside:

Derfor etablerer vi nye Drammen kommune:

Det er fem hovedhensikter med kommunereformen. Disse fem årsakene til at vi ønsker å danne en ny kommune sammen, er tilfeldig rangert. Vi kan ikke si at den ene hensikten er viktigere enn de andre, men samlet sett betyr de at en kommunereform er overmoden i Drammensregionen.

1. *Sikre gode og likeverdige tjenester til innbyggerne. Dette er et nasjonalt mål for kommunereformen, men det gjelder også for oss lokalt. En ny stor-kommune i Drammensregionen med rundt 100.000 innbyggere gir muligheter for å bygge sterkere fagmiljøer som kan gi enda bedre tilbud til innbyggerne.*
2. *Robust økonomi. Nye Drammen kommune vil få en robust økonomi, uten at innbyggerne ilegges eiendomsskatt. Økonomien blir solid og forutsigbar. Både Svelvik og Nedre Eiker har hatt store økonomiske utfordringer. I en ny storkommune, derimot, blir økonomien sunn for hele kommunen. Gjennom å løse utfordringene sammen oppstår driftsfordeler. Å løse utfordringene innen pleie og omsorg sammen, eksempelvis, er smartere og bedre enn å løse dem hver for oss. Kommuner med en stor økonomi har dessuten større økonomisk handlingsrom enn kommuner med mindre budsjetter.*
3. *Helhetlig samfunnsutvikling. Drammensregionen er en av få byregioner i Europa der det er flere kommuner innenfor ett sammenhengende byområde. Det er ikke en god utnyttelse av samfunnets ressurser. En ny kommune får bedre muligheter*

Regjeringens mål for en ny kommunereform:

1. Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne
2. Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling
3. Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner
4. Styrke lokaldemokratiet og gi større kommuner flere oppgaver

til å utvikle arealer og infrastruktur på en mer hensiktsmessig måte. Den nye kommunen skal dessuten bygges som en såkalt flerkjernet kommune, med vekst i hele kommunen.

4. *Styrket lokaldemokrati. Å bygge en ny kommune gir også muligheter til å styrke nærdemokratiet. Det kan gjøres blant annet ved å inkludere innbyggerne bedre i politiske beslutningsprosesser. Det er flere måter å gjøre dette på, og i tiden fram mot sammenslåingen, vil Fellesnemnda for den nye kommunen gjøre et omfattende arbeid for å styrke lokaldemokratiet.*
5. *En sterkere stemme. Den nye kommunen blir Norges sjuende største. Det gir muligheter som vi til nå ikke har hatt. En stor kommune har en større innflytelse overfor sentrale myndigheter enn det en liten kommune har. En klar og sterk stemme høres bedre enn et blandet kor.*

Fellesnemnda for nye Drammen ble konstituert 22. juni 2017 med Nedre Eiker kommunes ordfører Bent Inge Bye som leder.

Nye Asker kommune

Asker, Hurum og Røyken kommuner organiserte arbeidet med å danne ny kommune som et vertskommune-samarbeid.

Inndelingsloven gir anledning til å søke om unntak fra felles kommunestyremøte, dersom det er truffet likelydende vedtak i alle kommunestyrene om sakene som skal drøftes på møtet. Asker, Hurum og Røyken kommuner oppfylte dette kravet og fikk innvilget unntak fra felles kommunestyremøte av fylkesmannen i Oslo og Akershus.

Leder for fellesnemnda for nye Asker er Asker kommunes ordfører Lene Conradi.

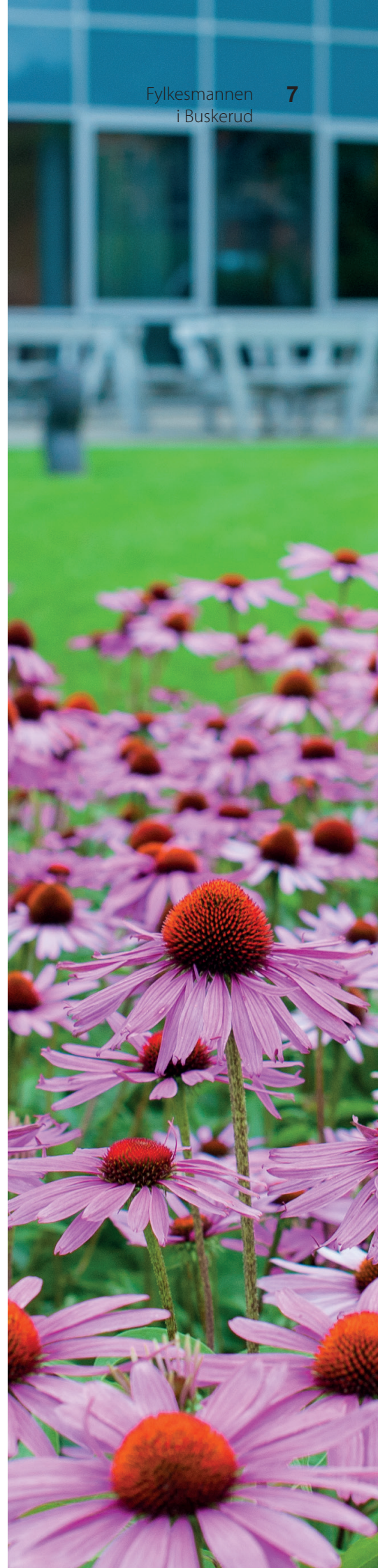
Regional påvirkningskraft

Den nye kommunen med 91.000 innbyggere – og med sterke samarbeidspartnere (Drammen og Bærum kommuner), med en strategisk plassering i det voksende hovedstadsområdet, vil i større grad kunne påvirke utviklingen; både på tvers av grenser og forvaltningsnivåer hva gjelder tjeneste – og samfunnsutvikling .

Fra Lene Conradis presentasjon 14.10.16

Veien videre

Arbeidet med kommunereformen vil fortsette. Utredningene som er utarbeidet gjennom reformperioden viser at det er reformbehov i alle fylker. Interkommunalt samarbeid mellom kommunene er omfattende og dette skaper et demokratisk underskudd. Det fremheves at interkommunalt samarbeid innenfor lovpålagte oppgaver bør unngås. Derfor vil arbeidet med å redusere omfanget av interkommunalt samarbeid vies oppmerksomhet fremover.

Befolkningsutvikling

Folketallet har stor økonomisk betydning for kommunene

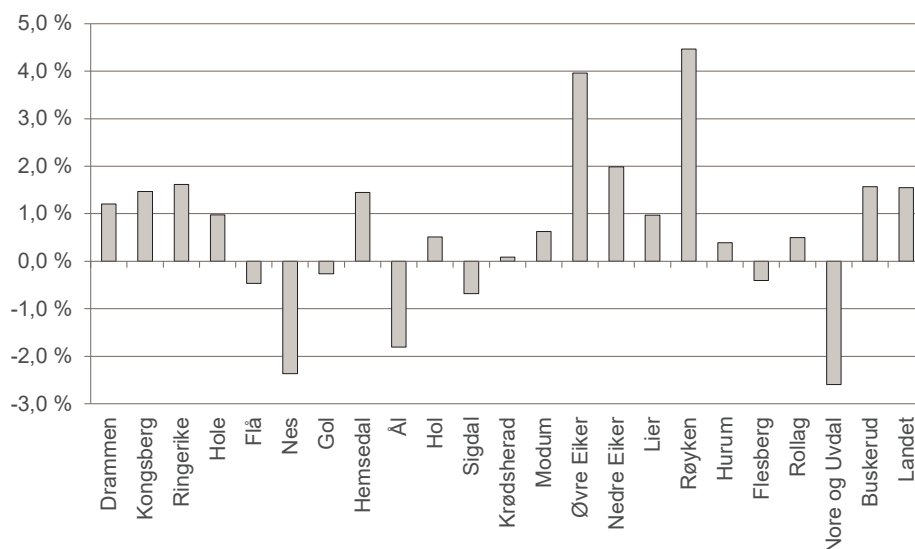
På landsbasis har folketallet økt med 0,7 % i 2017. Folketallet i Buskerud har også økt med 0,7 %, en økning på 2 055 personer i 2017. Per 1. januar 2018 var 281 769 personer bosatt i fylket.

Størst prosentvis økning har Røyken med 2,4 %. Deretter følger Øvre Eiker med 2 %. 9 av kommunene har en nedgang i folketallet. Størst prosentvis nedgang har Ål med 2 %. Deretter følger Nore og Uvdal med 1,9 %.

Inntekstutjevningen er basert på antall innbygger ved nytt år. Veksten på landsbasis har avgjørende betydning for inntekstutviklingen for den enkelte kommune. 11 av kommunene i Buskerud har en vekst i befolkningen som er lavere enn veksten på landsbasis. Veksten på landsbasis har avgjørende betydning for inntekstutviklingen for den enkelte kommune.

Kommune	Innbyggere 01.01.18	%-vis vekst
Drammen	68 713	0,5 %
Kongsberg	27 410	0,7 %
Ringerike	30 283	0,8 %
Hole	6 833	0,9 %
Flå	1 069	-1,1 %
Nes	3 341	-0,5 %
Gol	4 566	-1,0 %
Hemsedal	2 457	0,6 %
Ål	4 626	-2,0 %
Hol	4 520	-0,3 %
Sigdal	3 488	-0,4 %
Krødsherad	2 277	0,9 %
Modum	13 880	0,7 %
Øvre Eiker	18 926	2,0 %
Nedre Eiker	24 917	0,8 %
Lier	25 980	0,9 %
Røyken	22 452	2,4 %
Hurum	9 450	-0,1 %
Flesberg	2 688	-0,3 %
Rollag	1 411	0,9 %
Nore og Uvdal	2 482	-1,9 %
Buskerud	281 769	0,7 %

Folketallsutviklingen siste 3 år

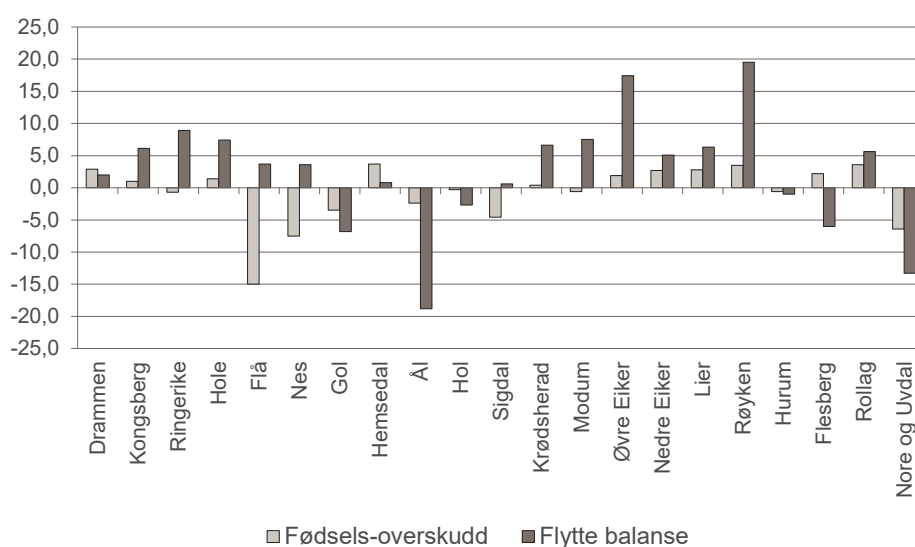

Diagrammet viser folketallsutviklingen i kommunene i Buskerud i perioden 01.01.16-01.01.18.

I denne perioden har folketallet i Buskerud økt med 1,6 % og på landsbasis har folketallet økt med 1,5 %. 5 av kommunene i Buskerud har en høyere eller samme vekst i folketallet som landsgjennomsnittet. Høyest vekst har Røyken kommune med 4,5 %. Deretter følger Øvre Eiker kommune med 4 %. 7 av kommunene har en nedgang i folketallet. Størst nedgang har Nore og Uvdal kommune med 2,6 % og deretter følger Nes kommune med 2,4 %.

Fødselsoverskudd/inn- og utflytting

Befolkningsutviklingen bestemmes av forholdet mellom fødte og døde og forholdet mellom inn- og utflytting. Nedenfor vises en oversikt for kommunene i Buskerud.

Som diagrammet viser, har 9 av kommunene både et positivt fødselsoverskudd og netto innflytting. De kommunene med størst vekst, Røyken og Øvre Eiker kommuner, har begge en høy netto innflytting. Det motsatte er tilfelle for Ål, Nore og Uvdal og Gol kommuner, som alle har negativt fødselsoverskudd og netto utflytting.

Handlingsregler for kommuneøkonomi

Alle kommuner bør ha handlingsregler i sine styringsdokumenter.
Vise historisk utvikling og sette mål for disse i økonomiplanperioden
og følge opp gjennom årsberetningen.

Noen anbefalte parametere kommunen bør ha mål på er:

- Netto driftsresultat
- Lånegjeld
- Renter og avdrag
- Økonomiske reserver - disposisjonsfond (i % av inntektene)

Kommunene skal forvalte sin økonomi slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid. Bruk av finansielle måltall vil kunne bidra til å øke bevisstheten om langsiktig økonomiforvaltning i budsjettprosessene og bedre kunnskapen om kommunens økonomiske stilling.

Fylkesmannens generelle anbefalinger til hva kommunene bør legge til grunn for budsjett og økonomiplanarbeidet:

- Netto driftsresultat bør minimum utgjør 1,75 % av driftsinntektene avhengig av nødvendige avsetninger og investeringer. Buffere er en nødvendighet for å kunne takle svingninger både på inntekts- og utgiftssiden.
- I vurderingen av økonomisk handlefrihet i relasjon til gjeldsbelastning er det i tillegg til handlefriheten i driftsøkonomien også viktig at kommunen har oppsparte reserver for å kunne møte svingninger. Fylkesmannen anbefaler kommunene å bygge opp disposisjonsfond på minimum 5 % av driftsinntektene. Anbefalt nivå bør ligge over 8 %.
- Langsiktig gjeld må holdes på et forsvarlig nivå. Kommunen må i økonomiplanen synliggjøre en forsvarlig betjening av etablert og planlagt lånegjeld.

Forslag til ny kommunelov:

Økonomiforvaltning:

- Kommunenes ansvar for å ivareta egen økonomi og handlingsrom på lang sikt tydeliggjøres i loven.
- Forslag om å gi kommunestyret plikt til å fastsette finansielle måltall (lokale handlingsregler).
- Kravet til minimumsavdrag på lån økes.
- Lovfesting av regler for beregning av selvkost.

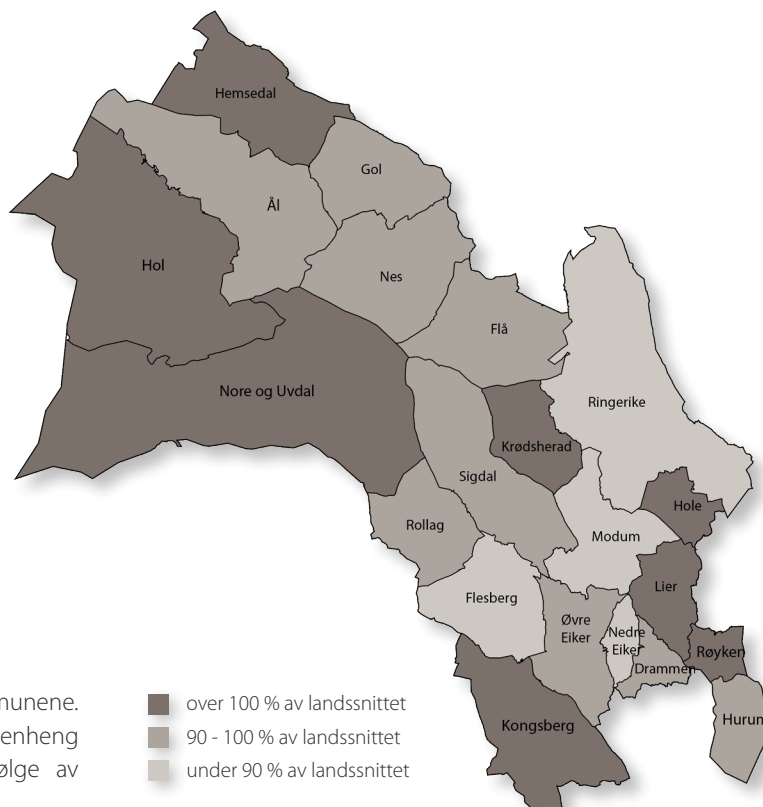
**Formålet med finansielle måltall/
handlingsregler er å synliggjøre
hva som skal til for å ha en sunn
økonomi over tid, og benytte
dette som en del av beslutnings-
grunnlaget i økonomiplan- og
budsjettprosessen.**

Finansielle nøkkeltall

Et godt skatteår også i 2017

Skatteinntektene ble også i 2017 høyere enn forventet. På landsbasis fikk kommunene totalt 1,85 mrd. kroner mer enn anslått.

Skatteinntektene i 2017 økte med 4,5 % for kommunene. Som i 2016 har også skatteveksten i 2017 sammenheng med ekstraordinært store uttak av utbytter som følge av skattereformen.

Kommune	I % av landet	Økning i 2017
Drammen	98,3 %	5,7 %
Kongsberg	101,7 %	0,5 %
Ringerike	87,4 %	5,5 %
Hole	116,1 %	7,9 %
Flå	94,5 %	12,5 %
Nes	96,5 %	7,2 %
Gol	96,3 %	7,0 %
Hemsedal	105,6 %	10,1 %
Ål	98,5 %	7,0 %
Hol	129,3 %	6,6 %
Sigdal	98,4 %	-3,7 %
Krødsherad	106,1 %	5,7 %
Modum	85,2 %	2,6 %
Øvre Eiker	92,6 %	7,7 %
Nedre Eiker	82,9 %	4,4 %
Lier	111,5 %	4,5 %
Røyken	101,6 %	6,9 %
Hurum	90,4 %	4,9 %
Flesberg	88,8 %	1,4 %
Rollag	91,3 %	6,8 %
Nore og Uvdal	115,0 %	5,1 %

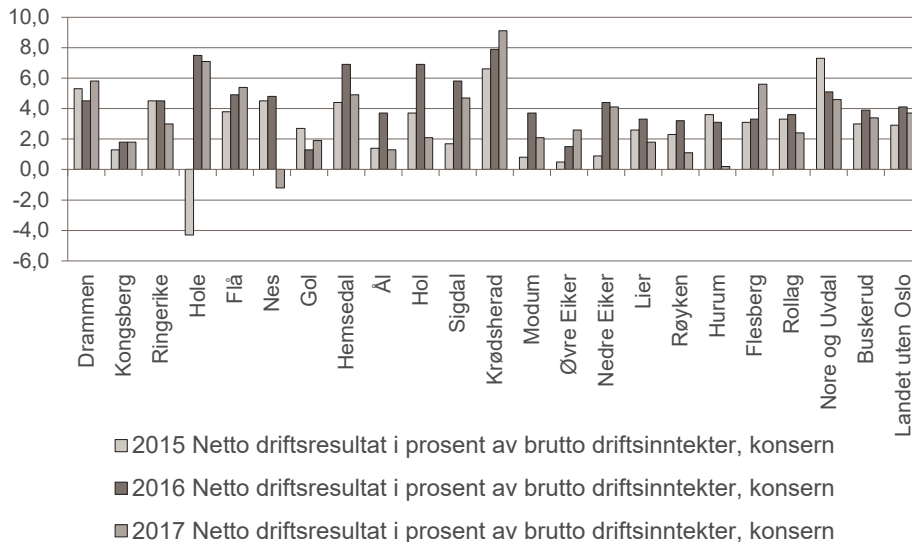
Skatteutviklingen for kommunene i Buskerud i 2017 viser at 16 av kommunene har en skatteutvikling som er lik eller høyere enn landsgjennomsnittet. Flå har den høyeste skatteveksten på 12,5 %.

4 av kommunene har et skattenivå under 90 % av landsgjennomsnittet. Dette gjelder følgende kommuner: Nedre Eiker, Modum, Ringerike og Flesberg. Nedre Eiker ligger lavest med 82,9 % av landsgjennomsnittet.

Merskatteveksten i 2017 må ses som ekstraordinære inntekter og forventes ikke å påvirke det langsiktige inntektsnivået for kommunesektoren. Det er viktig at kommunene benytter merskatteveksten de siste årene til å konsolidere sin økonomiske stilling.

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat er den viktigste enkeltindikatoren for å vurdere økonomisk situasjon og økonomisk handlefrihet. Netto driftsresultat viser driftsoverskudd etter at renter og avdrag er betalt, og er et uttrykk for hva kommunene sitter igjen med til avsetninger og investeringer.

Det er generelt anbefalt at kommunene bør ha et netto driftsresultat på minimum 1,75 % av driftsinntektene. Over tid bør resultatet ligge noe høyere. Tilstrekkelig nivå for enkeltkommuner vil kunne variere.

Merskatteveksten både i 2016 og 2017 har gitt kommunene et betydelig bedre netto driftsresultat. Kommunene på landsbasis fikk et netto driftsresultat i 2017 på 3,7 %. I 2016 fikk kommunene et netto driftsresultat på 4,1 %. Merskatteveksten er i hovedsak engangsinntekter som ikke gir grunnlag for økt driftsnivå. Kommunene bør benytte det gode resultatet til å bygge opp disposisjonsfond, slik at de står bedre rustet til å takle svingninger i økonomien fremover.

For kommunene i Buskerud er resultatet redusert fra 3,9 % i 2016 til 3,4 % i 2017. Alle kommunene i Buskerud, med unntak av Nes kommune, hadde positivt netto driftsresultat i 2017.

Ved utgangen av 2017 er Hole og Nedre Eiker kommuner registrert i ROBEK (register over betinget kontroll). De gode resultatene både i 2016 og 2017 har bidratt til inndekning av akkumulert underskudd. For Hole kommune innebærer dette at kommunen vil meldes ut av ROBEK når regnskapet for 2017 som viser inndekning av underskuddet, er godkjent.

Lånegjeld

Gjeldsveksten for kommunene på landsbasis har vært betydelig de siste årene, blant annet med bakgrunn i investeringer knyttet til befolkningsvekst, vedlikeholdsetterslep og statlige satsinger. Investerings- og gjeldsnivået er i stor grad knyttet til selve driftsbalansen.

Driftsbalansen viser om kommunen har økonomisk evne til å betjene nye låneopptak og drive investeringene. Derfor er det kommunene selv som må angi et forsvarlig nivå på gjelden og sikre at kommunen kan betjene gjelden på kort og lang sikt uten at det får konsekvenser for tjenestetilbudet for nåværende og fremtidige innbyggere.

Kombinasjon av høy gjeld, svakt driftsresultat og liten økonomisk buffer gir kommunene begrenset økonomisk handlingsrom til å møte økte renteutgifter eller andre økte utgifter. Ifølge Riksrevisjonens undersøkelse kjennetegnes kommuner med begrenset økonomisk handlingsrom ved at de har et gjeldsnivå på over 75 prosent av inntektene, et driftsnivå på under 1,75 prosent av inntektene og et disposisjonsfond på under 5 prosent av inntektene.

Risikoen ved høy gjeld knytter seg først og fremst til endringer i rentenivået. For å kunne vurdere den reelle gjeldsbelastningen til kommunene, må det derfor også tas hensyn til sammensetningen av gjelden, hvor renteeksponert gjelden er for kommunene og eventuelle rentebindinger.

Videre benytter mange kommuner minimumsavdrag ved nedbetaling av gjelden, og har dermed ikke mulighet til å redusere avdragene for å lette belastningen ved en eventuell renteøkning. Bruk av minimumsavdrag letter gjeldsbelastningen på kort sikt, men øker risikoen på lengre sikt.

Bærekraftig økonomi

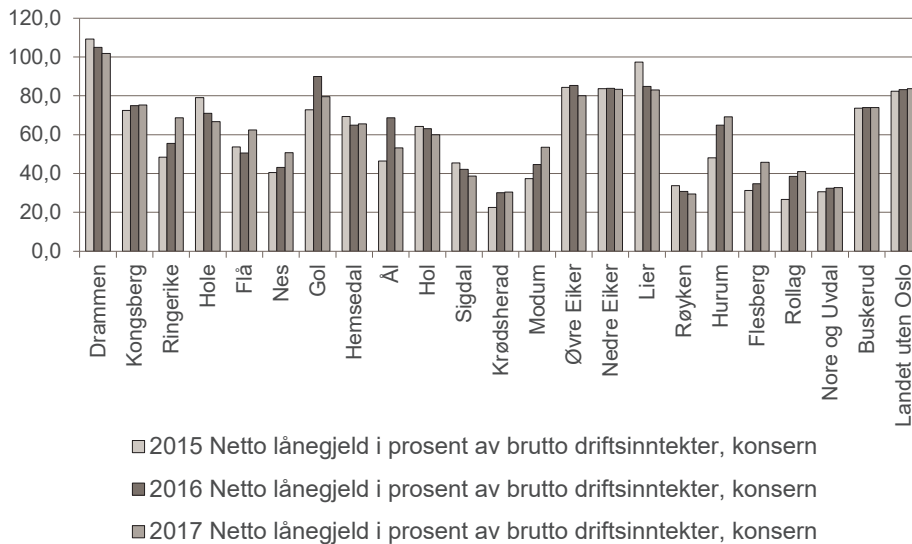
- tilstrekkelig midler tilgjengelig – disposisjonsfond over 8 %
- egenfinansiering knyttet til investeringer – minimum 25 % egenkapitalandel – begrenser gjeldsgraden
- nedbetaling av lånegjelden i takt med levetiden på investeringene – sikre at avdragene på gjelden ikke skyves for langt ut i tid

På neste side vises

- Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter
- Netto lånegjeld i kr per innbygger
- Netto renteeksponert gjeld

Det knyttes kun generelle kommentarer til disse tabellene ettersom lånegjeld i seg selv ikke gir et utfyllende bilde om kommunens mulighet til å påta seg gjeld. Kommuner med solid disposisjonsfond og positiv driftsbalanse, har større mulighet til å påta seg høyere lånegjeld.

Netto lånegjeld

Netto lånegjeld gir uttrykk for hvor mye av kommunens langsiktige gjeld som skal betjenes av kommunens ordinære driftsinntekter. Netto lånegjeld er definert som langsiktig gjeld fratrukket formidlingslån, utlån av egne midler og ubrukte lånemidler. Kommunens pensjonsforpliktelser er holdt utenom.

I likhet med nivået på arbeidskapitalen er netto lånegjeld et resultat av den økonomiske utviklingen i kommunen gjennom flere år. Utviklingen i langsiktig gjeld bestemmes av forholdet mellom nye låneopptak som kommunen tar opp til investeringer og avdrag på tidligere opptatte lån. Sammen med arbeidskapitalen uttrykker langsiktig lånegjeld kommunens finansielle handlefrihet.

På landsbasis utgjør kommunenes gjeldsbelastning 83,6 % av driftsinntektene. Dette er samme nivå som i 2016. For kommunene i Buskerud utgjør gjeldsbelastningen 74 % av driftsinntektene.

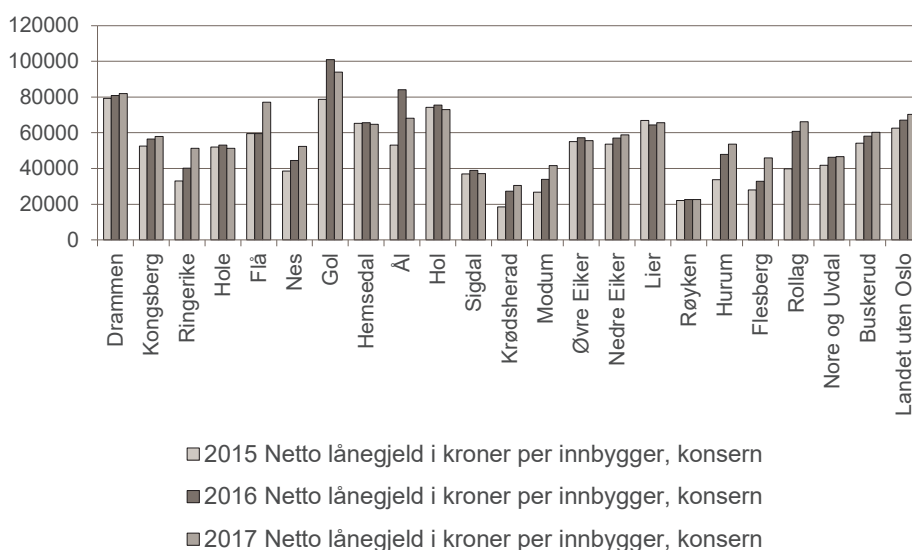
For Røyken kommune ligger lånene knyttet til formålsbygg i REAS og fremgår ikke av denne oversikten.

Kommentarer knyttet til netto lånegjeld for Drammen:

Netto lånegjeld for konsernet Drammen kommune er på ca.

5,6 milliarder. Dette inkluderer kommunens eierposisjoner i Glitre Energi AS, Lindum AS og Kinoocity AS på til sammen 3-4 milliarder. Disse eierposisjonene gir et årlig utbytte på 70-80 millioner kroner og dekker dermed om lag 50 % av de årlige renteutgiftene til kommunen.

Drammen kommune har derved et større handlingsrom til å takle gjeldsbelastning enn andre kommuner.

Diagrammet viser netto lånegjeld i kr per innbygger. Lånegjelden på landsbasis utgjør om lag 70 000 per innbygger.

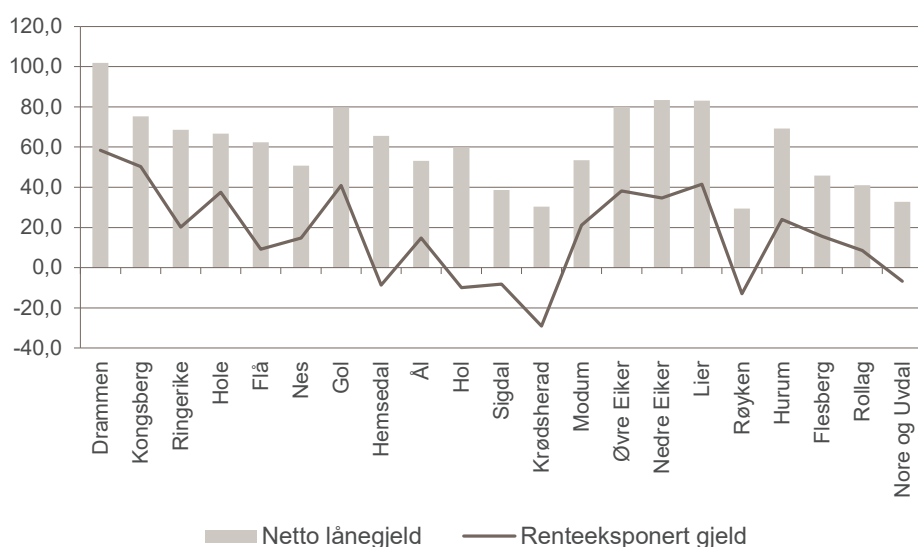
Renteekspontert gjeld

Kommune	Netto lånegjeld	Renteekspontert gjeld
Drammen	101,8	58,4
Kongsberg	75,3	50,2
Ringerike	68,6	20,2
Hole	66,7	37,6
Flå	62,4	9,2
Nes	50,7	14,8
Gol	79,5	40,8
Hemsedal	65,5	-8,6
Ål	53,2	14,7
Hol	59,9	-9,9
Sigdal	38,7	-8,1
Krødsherad	30,4	-29,0
Modum	53,5	21,1
Øvre Eiker	80,0	38,2
Nedre Eiker	83,4	34,7
Lier	83,0	41,5
Røyken	29,4	-12,9
Hurum	69,2	24,0
Flesberg	45,8	15,6
Rollag	41,0	8,6
Nore og Uvdal	32,7	-6,7

Tabellen viser netto lånegjeld og netto renteekspontert gjeld eks. pensjonsforpliktelser i prosent av brutto driftsutgifter.

Netto renteekspontert gjeld gir en indikasjon på hvor stor del av gjelden som kommunekonsernet må dekke renteutgiftene på selv, og hvordan en renteendring vil slå ut på kommunekonsernets økonomi. Variabelen tar utgangspunkt i innrapportert regnskap samt tall fra Husbanken og Vegvesenet på rentekompensasjonsordningene.

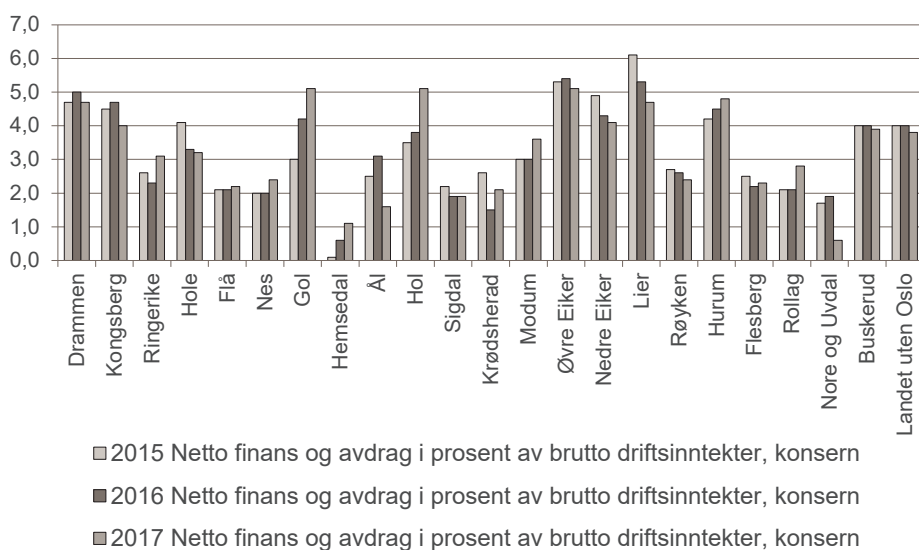
Utlån som forskutteringer, ansvarlige lån osv. kan være rentefrie. Det er ikke tatt hensyn til hvordan endringer i renten kan påvirke forvaltningen av pensjonsmidlene, og i neste omgang pensjonspremiene og kostnadene.

Finansforvaltning

Kommunestyret skal selv gi regler for kommunens finansforvaltning. Kommunen må ha egen finansstrategi/egne regler og rutiner for finansforvaltning. Balanse mellom avkastning, risiko og likviditet er kommunens ansvar. Dersom renten stiger og gjelden vokser, kan dette legge sterkt press på utgiftene.

Netto finans og avdrag

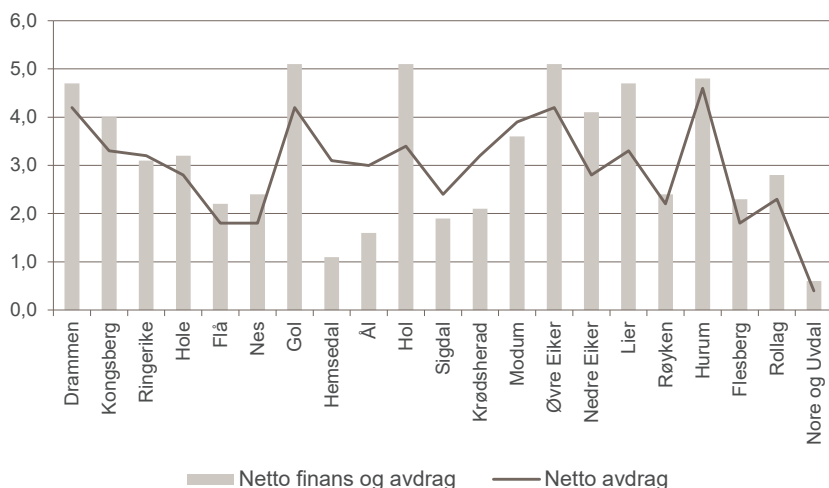

Rentenivået har de siste årene vært på et historisk lavt nivå. Kommunene må belage seg på et stigende rentenivå i årene som kommer. I tillegg har mange kommuner benyttet seg av muligheten til å betale minimumsavdrag på lånene. Ny kommunelov innebærer at kravet til minimumsavdrag på lån økes.

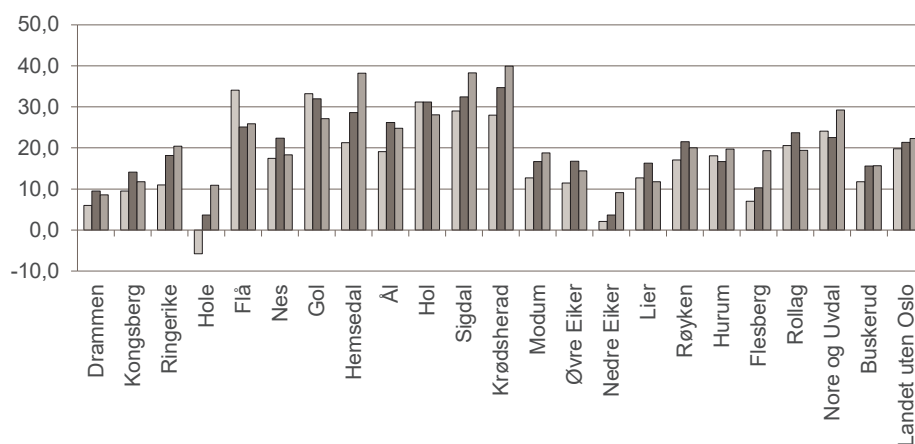
Størrelsen på kommunenes minimumsavdrag skattegjeldende rett beregnes ut ifra den veide levetiden på kommunens eiendommer og anlegg. Denne beregningsmetoden sikrer

ikke at avdragsprofilen på samlet lånegjeld samsvarer med kapitalstilt, og at den innebærer en fare for at restgjelden over lengre perioder kan være større enn den bokførte verdien på eiendelene. I forslaget til ny kommunelov foreslås det derfor å endre regelen for beregning av minimumsavdraget, for å bidra til at minimumsavdraget i større grad følger kapitalstilt (avskrivningene).

For de kommunene som i dag benytter minimumsavdrag for nedbetaling av lån vil denne endringen innebære en belastning.

Arbeidskapital

- 2015 Arbeidskapital ex. premieavvik i prosent av brutto driftsinntekter, konsern
- 2016 Arbeidskapital ex. premieavvik i prosent av brutto driftsinntekter, konsern
- 2017 Arbeidskapital ex. premieavvik i prosent av brutto driftsinntekter, konsern

Arbeidskapital gir uttrykk for kommunenes likviditet, det vil si deres evne til å betale forpliktelsene etter hvert som de forfaller. Arbeidskapital omfatter bankinnskudd, verdipapirer (aksjer, obligasjoner og liknende) og fordringer, fratrasket kortsiktig gjeld, herunder kassakredittlån, sertifikatlån og leverandørgjeld. Utviklingen i arbeidskapital er skapt av frigjorte midler som ikke har blitt brukt til investeringer.

Kommune	Likviditet 1 2017	Likviditet 2 2017
Drammen	1,78	0,71
Kongsberg	1,76	0,87
Ringerike	2,71	1,50
Hole	2,10	1,51
Flå	2,57	2,11
Nes	2,48	1,40
Gol	3,80	2,62
Hemsedal	3,41	2,72
Ål	2,85	1,74
Hol	3,26	2,61
Sigdal	3,73	2,44
Krødsherad	3,90	3,13
Modum	2,51	1,55
Øvre Eiker	2,35	1,05
Nedre Eiker	1,91	1,04
Lier	1,98	0,81
Røyken	2,59	2,23
Hurum	2,65	1,75
Flesberg	2,77	1,67
Rollag	2,69	1,81
Nore og Uvdal	2,98	2,14

Likviditetsgrad 1 er et forholdstall mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld. Jo høyere forholdstallet er jo bedre er kommunens betalingsevne. Størrelsen på denne indikatoren bør være over 2.

Likviditetsgrad 2 er forholdstallet mellom de mest likvide midlene dvs. kasse, bankinnskudd. Størrelsen på denne indikatoren bør være over 1.

Tabellen viser likviditetsgrader.

Dersom kommuner ligger under den anbefalte verdi på begge indikatorene, kan dette indikere en anstrengt likviditet. Imidlertid er det nødvendig å ta med kommunens disposisjonsfond i en slik vurdering. Kommuner med disposisjonsfond under anbefalt nivå og likviditetsindikatorer under anbefalt nivå, indikerer en anstrengt likviditet.

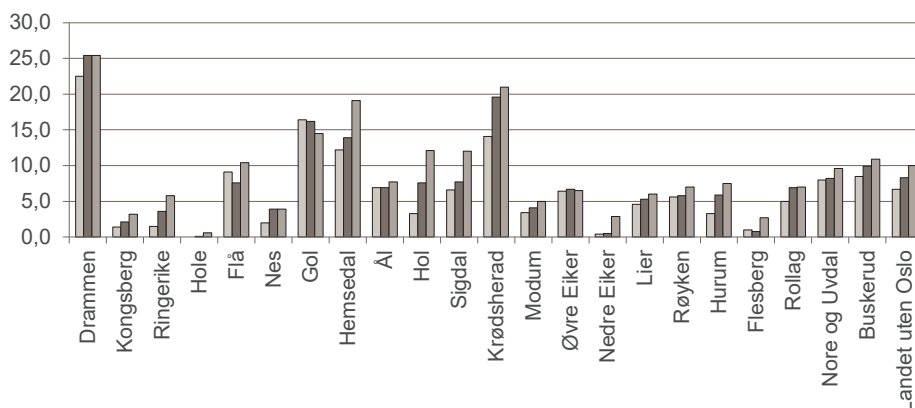
I Buskerud ligger Drammen, Kongsberg og Lier under den anbefalte verdi på begge indikatorene, men situasjonen er svært forskjellig for disse tre kommunene.

Drammen kommune har i andre halvår 2017, som følge av gunstig likviditetsutvikling, plassert 200 millioner kroner i pengemarkedsfond med lav risiko. I tillegg har kommunen et betydelig disposisjonsfond.

For Kongsberg kommune derimot er situasjonen en annen. Kommunen har et disposisjonsfond under anbefalt nivå og likviditetsindikatorer under anbefalt nivå, noe som indikerer en anstrengt likviditet.

Lier kommune har et disposisjonsfond over anbefalt nivå og har derfor ikke de samme likviditetsutfordringene som Kongsberg kommune.

Disposisjonsfond

Disposisjonsfondet er det eneste fondet som fritt kan benyttes til å dekke utgifter i både drifts- og investeringsregnskapet. Størrelsen på disposisjonsfondet er et uttrykk for hvor stor økonomisk buffer kommunen har for sin løpende drift, og er den delen av reserveene som best gir uttrykk for den økonomiske handlefriheten.

■ 2015 Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter, konsern

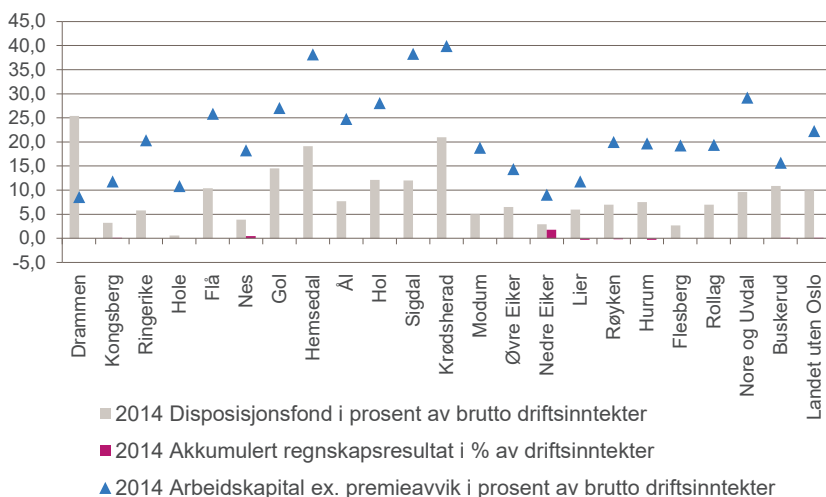
■ 2016 Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter, konsern

■ 2017 Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter, konsern

Merskatteveksten de siste årene har gitt kommunene anledning til å bygge opp fond. Kommunene på landsbasis har et disposisjonsfond på 10 % av driftsinntektene. Drammen kommune har et solid disposisjonsfond på 25,4 % av driftsinntektene. Deretter følger Krødsherad kommune med 21 % av driftsinntektene. Kommuner med en bærekraftig økonomi bør ha et disposisjonsfond på over 8 % av driftsinntektene. I Buskerud ligger 8 av kommunene over dette nivået. Kommuner med et

disposisjonsfond under 5 % av driftsinntektene har begrenset økonomisk handlefrihet og vil være sårbare for svingninger i økonomien. 5 av kommunene i fylket har et disposisjonsfond under 5 % av driftsinntektene. Følgende kommuner ligger i denne kategorien: Hole, Flesberg, Nedre Eiker, Ringerike og Nes. Både Hole og Nedre Eiker har i denne perioden nedbetalt store akkumulerte underskudd.

Finansiell stilling

Akkumulert resultat indikerer behovet for tilpasninger i driften og hvilke utfordringer kommunen står overfor. Arbeidskapital viser kommunens evne til å betale forpliktelsene etter hvert som de forfaller. Disposisjonsfond viser tilgjengelige midler til å takle svingninger.

Ved å sette sammen disse indikatorene kan man få en indikasjon på om kommunenes økonomi er bærekraftig og kan takle svingninger. Det vil være nødvendig å se utviklingen over flere år.

På grunn av store akkumulerte underskudd har både Nedre Eiker og Hole hatt en svært utfordrende finansiell stilling. Begge kommunene har blitt hjulpet av god økonomisk vekst på landsbasis de siste årene til å komme raskere ut av et økonomisk uføre. Nes kommune viser en negativ utvikling.

Økonomisk handlingsrom vises i % av brutto driftsinntekter

Kommune	Netto driftsresultat			Disposisjonsfond			Netto lånegjeld		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Drammen	5,3	4,5	5,8	22,5	25,4	25,4	109,3	104,9	101,8
Kongsberg	1,3	1,8	1,8	1,4	2,1	3,2	72,5	74,9	75,3
Ringerike	4,5	4,5	3,0	1,5	3,6	5,8	48,4	55,5	68,6
Hole	-4,3	7,5	7,1	0,0	0,1	0,6	79,0	71,0	66,7
Flå	3,8	4,9	5,4	9,1	7,6	10,4	53,6	50,5	62,4
Nes	4,5	4,8	-1,2	2,0	3,9	3,9	40,5	43,1	50,7
Gol	2,7	1,3	1,9	16,4	16,2	14,5	72,8	89,9	79,5
Hemsedal	4,4	6,9	4,9	12,2	13,9	19,1	69,4	64,9	65,5
Ål	1,4	3,7	1,3	6,9	6,9	7,7	46,5	68,6	53,2
Hol	3,7	6,9	2,1	3,3	7,6	12,1	64,3	63,0	59,9
Sigdal	1,7	5,8	4,7	6,6	7,7	12,0	45,4	42,1	38,7
Krødsherad	6,6	7,9	9,1	14,1	19,6	21,0	22,5	30,1	30,4
Modum	0,8	3,7	2,1	3,4	4,1	5,0	37,4	44,6	53,5
Øvre Eiker	0,5	1,5	2,6	6,4	6,7	6,5	84,4	85,3	80,0
Nedre Eiker	0,9	4,4	4,1	0,4	0,5	2,9	83,7	83,8	83,4
Lier	2,6	3,3	1,8	4,6	5,3	6,0	97,3	84,8	83,0
Røyken	2,3	3,2	1,1	5,6	5,8	7,0	33,8	30,7	29,4
Hurum	3,6	3,1	0,2	3,3	5,9	7,5	48,0	64,9	69,2
Flesberg	3,1	3,3	5,6	1,0	0,8	2,7	31,3	34,8	45,8
Rollag	3,3	3,6	2,4	5,0	6,9	7,0	26,7	38,5	41,0
Nore og Uvdal	7,3	5,1	4,6	8,0	8,2	9,6	30,6	32,5	32,7

Kommuner i Buskerud med økonomiske utfordringer har alle et disposisjonsfond under 5 % av driftsinntektene. Sett i lys av merskatteveksten de siste årene som har gitt kommunene anledning til å bygge opp økonomiske buffere, vil det være utfordrende å møte en strammere økonomisk utvikling uten et godt disposisjonsfond. Følgende kommuner har minimalt med økonomiske buffere til å takle svingninger i økonomien: Hole, Nedre Eiker, Kongsberg, Nes og Flesberg.

Kommuner med et disposisjonsfond over 8 % av driftsinntektene har et mer bærekraftig økonomisk handlingsrom. Av disse kommunene kommer Drammen best ut. Deretter følger Krødsherad. Begge kommunene har et disposisjonsfond over 20 % av driftsinntektene. I tillegg har Hemsedal, Gol, Hol, Sigdal, Flå og Nore og Uvdal, disposisjonsfond over 8 % av driftsinntektene.

Kommuner som har et høyt netto driftsresultat og mye reserver i fond, vil i større grad være i stand til å tåle et høyt gjeldsnivå enn kommuner med et lavt driftsresultat og lite reserver i fond.

Økonomisk handlingsrom:**Begrenset økonomisk handlingsrom:**

- Netto driftsresultat under 1,75 % av driftsinntektene
- Disposisjonsfond under 5 % av driftsinntektene
- Netto lånegjeld over 75 % av driftsinntektene

Moderat økonomisk handlingsrom:

- Netto driftsresultat mellom 1,75 % og 3 % av driftsinntektene
- Disposisjonsfond mellom 5 % og 8 % av driftsinntektene
- Netto lånegjeld over 75 % av driftsinntektene

Pensjon

Årets pensjonskostnader

Tabellen viser økningen i pensjonsforpliktelsen fra begynnelsen til slutten av året for 2015, 2016 og 2017.

	Pensjons- kostnader 2015	Pensjons- kostnader 2016	Pensjons- kostnader 2017
Drammen	-7 212	231 473	211 319
Kongsberg	-16 050	192 461	89 893
Ringerike	95 529	102 716	79 232
Hole	28 859	15 433	30 392
Flå	5 081	10 998	4 968
Nes	13 395	25 911	22 356
Gol	50 926	41 240	27 599
Hemsedal	15 525	19 655	8 059
Ål	25 260	32 190	35 266
Hol	34 807	29 802	19 634
Sigdal	5 881	15 168	20 453
Krødsherad	8 543	3 867	16 267
Modum	37 743	59 574	63 039
Øvre Eiker	34 009	66 133	75 586
Nedre Eiker	59 942	62 457	72 229
Lier	6 370	53 588	70 051
Røyken	-66 119	202 036	82 307
Hurum	11 608	53 917	-3 609
Flesberg	15 401	19 609	13 096
Rollag	-2 228	18 062	9 976
Nore og Uvdal	13 237	15 181	14 889

Pensjonskostnadene har gått ned fra 1,27 mrd. kr i 2016 til 0,96 mrd. kr i 2017.

Akkumulert premieavvik

Premieavvik er differansen mellom betalt premie og netto pensjonskostnad.

	Akkumulert Premieavvik 2015	Akkumulert Premieavvik 2016	Akkumulert Premieavvik 2017
Drammen	619 728	596 186	569 655
Kongsberg	99 035	103 568	102 895
Ringerike	151 156	151 007	149 243
Hole	16 198	15 530	15 789
Flå	2 308	3 167	3 931
Nes	7 089	9 230	10 756
Gol	19 499	21 495	19 156
Hemsedal	8 608	9 442	9 507
Ål	13 516	13 683	14 376
Hol	10 188	10 807	13 124
Sigdal	10 783	11 292	10 088
Krødsherad	13 394	13 232	8 848
Modum	70 072	69 473	65 965
Øvre Eiker	85 890	79 039	72 218
Nedre Eiker	81 425	81 499	78 179
Lier	75 648	80 410	83 213
Røyken	91 310	83 049	48 534
Hurum	63 506	63 296	51 981
Flesberg	11 662	10 686	11 392
Rollag	8 149	8 551	8 441
Nore og Uvdal	8 972	9 833	8 959

Fra 2015 ble premieavvik utgiftsført over 7 år. Den oppsamlede kostnaden som ikke er regnskapsført (det akkumulerte avviket) for kommunene i Buskerud beløper seg til om lag 1,36 milliarder kroner ved utgangen av 2017, dvs. en reduksjon på 88 millioner kroner fra 2016.

Prioritering

I KOSTRA benyttes begrepet prioritering gjennomgående for nøkkeltall der netto driftsutgifter for de ulike tjenesteområdene er beregnet per innbygger. For å kunne sammenligne kommunene benyttes nøkkeltall for tjenesteområdene der man ser utgiftene i forhold til antall innbyggere i den definerte målgruppen. Dermed får man korrigert for forskjeller i alderssammensetning mellom kommunene. Brukerbetalinger og øremerkede tilskudd er trukket ut. Dette er utgifter som må dekkes av kommunens frie inntekter.

Det er tre tjenesteområder i kommunene som skiller seg klart ut når det gjelder andel netto driftsutgifter av samlede netto driftsutgifter. Diagrammet vises for hvert av disse tre områdene etter behovsprofil og frie inntekter. For kommunene i Buskerud utgjorde andelen for disse tre områdene 67,4 prosent av samlede netto driftsutgifter i 2017. Fordelt på disse områdene er andelen henholdsvis 14,3 prosent for barnehage, 23,1 prosent for grunnskole og 30 prosent for pleie og omsorg.

Behovsprofil

	0 år	1-5 år	6-15 år	16-18 år	19-24 år	25-66 år	67-79 år	80 år og over
Drammen	1,1	5,7	11,8	3,6	7,2	55,3	10,9	4,4
Kongsberg	1,0	5,3	12,4	3,5	7,2	54,5	11,8	4,4
Ringerike	0,8	4,9	11,1	3,3	7,1	55,2	12,5	5,0
Hole	1,0	6,5	12,5	3,4	5,3	56,3	10,8	4,2
Flå	0,6	4,0	11,2	3,5	6,8	52,8	13,5	7,7
Nes	0,5	4,1	10,7	3,2	6,5	53,9	14,5	6,6
Gol	0,8	4,8	11,5	3,8	7,2	52,5	13,4	6,1
Hemsedal	1,1	5,1	12,9	4,1	6,9	56,3	9,1	4,5
Ål	1,0	4,3	12,9	4,3	6,6	51,5	12,7	6,8
Hol	1,0	4,3	10,5	3,6	5,9	55,3	14,0	5,5
Sigdal	0,9	3,8	12,1	4,3	5,6	53,6	13,9	5,8
Krødsherad	1,1	6,0	11,2	2,8	5,0	56,0	13,0	4,9
Modum	0,9	5,3	11,4	3,7	6,4	55,0	12,4	4,9
Øvre Eiker	1,0	5,9	12,2	3,8	7,0	55,1	10,8	4,3
Nedre Eiker	1,1	5,8	13,2	4,0	7,1	55,2	10,3	3,4
Lier	1,0	6,0	13,4	3,8	6,8	54,8	10,9	3,4
Røyken	1,1	6,6	13,5	4,1	6,6	55,1	10,0	3,0
Hurum	0,8	4,6	12,1	3,9	6,4	53,9	14,0	4,3
Flesberg	1,1	5,5	11,6	4,4	6,8	52,2	13,3	5,1
Rollag	1,3	4,9	9,0	4,5	8,0	50,5	14,2	7,5
Nore og Uvdal	0,7	4,2	10,5	4,4	7,5	51,9	13,7	7,1

Tabellen gir en indikasjon på kommunenes behov for tjenester til ulike aldersgrupper etter andelen av befolkningen. Det er store variasjoner mellom kommunene.

Frie inntekter

Frie inntekter 2017 i kroner per innbygger

Frie inntekter	Ramme-tilskudd	Skatt på inntekt og formue	Eiendomsskatt	Andre direkte og indirekte skatter	Sum frie inntekter
Drammen	23 352	29 135	-	-	52 487
Kongsberg	21 059	30 072	2 736	51	53 919
Ringerike	24 364	25 817	1 788	11	51 980
Hole	20 176	34 272	2 041	-	56 489
Flå	44 263	28 453	2 819	2 511	78 045
Nes	30 484	27 637	6 529	1 962	66 611
Gol	30 321	28 966	4 995	402	64 684
Hemsedal	28 427	31 241	2 904	1 110	63 681
Ål	31 469	29 924	8 153	1 510	71 055
Hol	18 364	32 618	14 190	9 857	75 028
Sigdal	31 753	29 411	5 137	24	66 326
Krødsherad	31 036	31 321	5 339	102	67 798
Modum	26 858	24 273	1 343	998	53 472
Øvre Eiker	23 585	27 058	-	-	50 643
Nedre Eiker	26 158	24 476	-	-	50 634
Lier	20 131	32 888	-	-	53 019
Røyken	22 074	29 541	-	-	51 614
Hurum	25 485	26 953	-	-	52 438
Flesberg	35 462	26 109	4 872	584	67 027
Rollag	45 826	24 347	7 035	2 617	79 824
Nore og Uvdal	33 975	25 246	10 536	14 776	84 532

Tabellen viser en oversikt over kommunenes frie inntekter fordelt på inntektstyper inkl. eiendomsskatt og andre direkte og indirekte skatter.

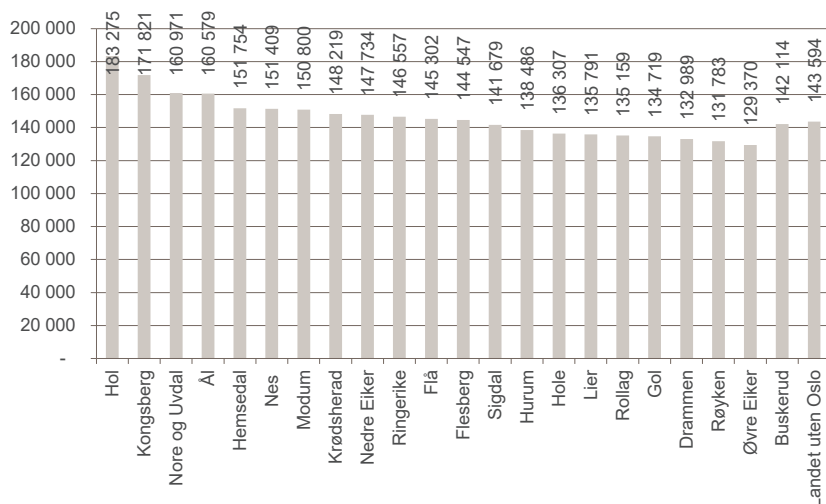
Nore og Uvdal kommune har høyest inntekter per innbygger med kr 84 532. Deretter følger Rollag og Flå kommuner med henholdsvis kr 79 824 og kr 78 045 per innbygger.

Ser vi på frie inntekter uten eiendomsskatt og andre direkte og indirekte skatter ligger Flå og Rollag kommuner best an med over kr 70 000 per innbygger.

Ringerike, Nedre Eiker, Øvre Eiker og Hol kommuner hadde i 2017 frie inntekter under 51 000 kroner per innbygger og hadde lavest frie inntekter per innbygger av kommunene i fylket uten eiendomsskatt.

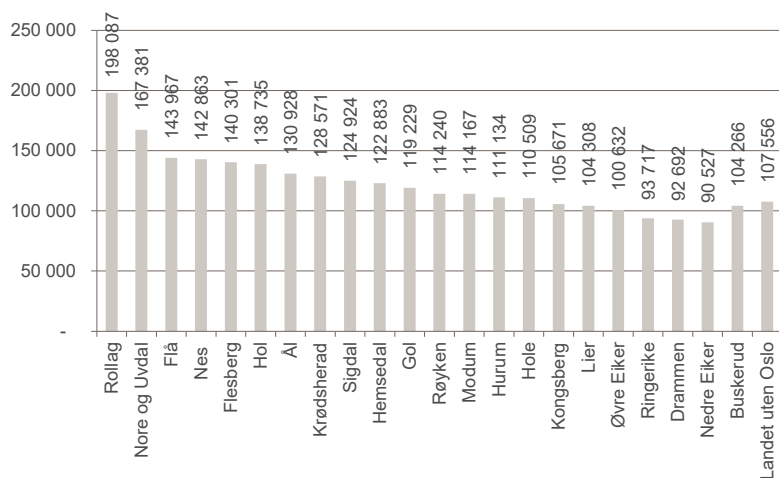
Netto driftsutgifter - tjenesteområder

Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kroner, barnehager, konsern

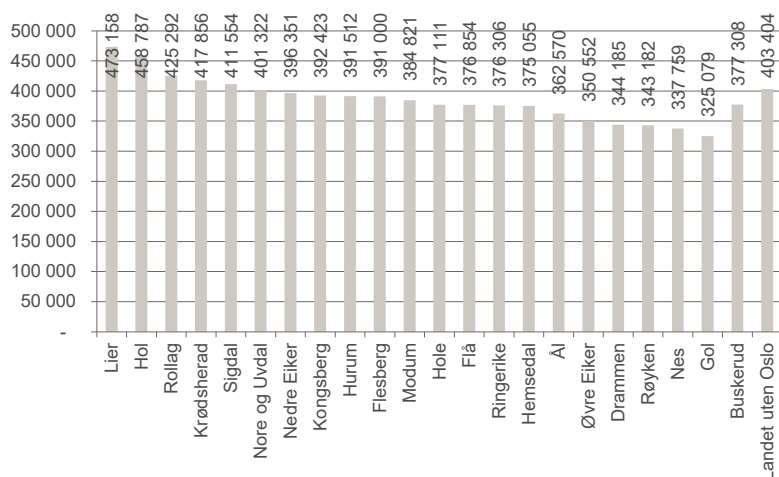
Diagrammet viser at Hol kommune disponerer mest av sine frie midler per innbygger 1 – 5 år i barnehage. Deretter følger Kongsberg kommune. Prioritering må i stor grad sees i forhold til frie inntekter per innbygger. Dette er tilfelle for Hol kommune. Kongsberg kommune derimot ligger betydelig lavere i frie inntekter.

Netto driftsutgifter til grunnskolesektor (202, 215, 222, 223), per innbygger 6-15 år, konsern

Diagrammet viser at Rollag kommune bruker mest per innbygger i aktuell aldersgruppe. Deretter følger Nore og Uvdal kommune. Dette er små kommuner med høye frie inntekter.

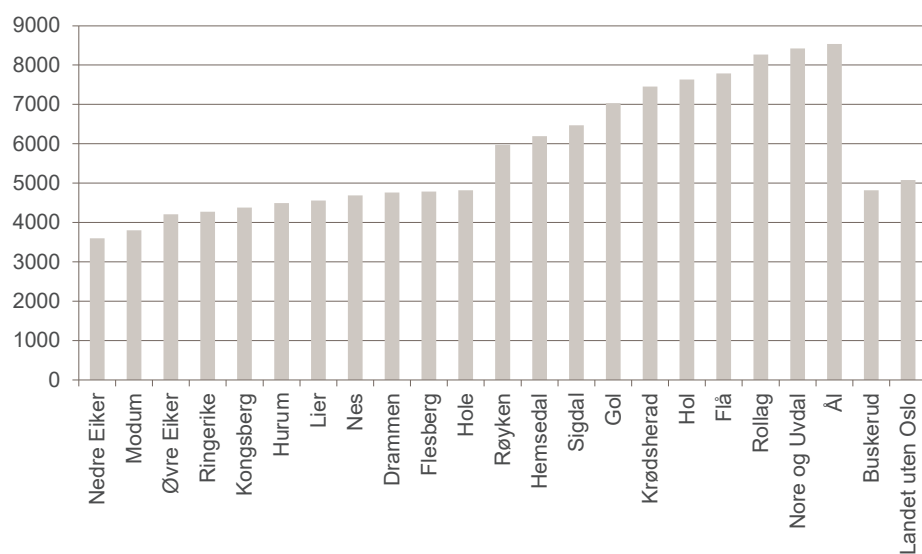
Netto driftsutgifter, pleie og omsorg pr. innbygger 80 år og over, konsern

Diagrammet viser at Lier, Hol, Rollag, Krødsherad og Nore og Uvdal har utgifter over 400 000 kr per innbygger over 80 år til pleie og omsorg i 2017.

Eiendomsforvaltning

Fra 2008 har det vært egen rapportering fra kommunene om eiendomsforvaltning. Nøkkeldataene som blir publisert om eiendomsforvaltning gir et bilde av kommunenes prioritering av vedlikehold og drift av bygningsmasse.

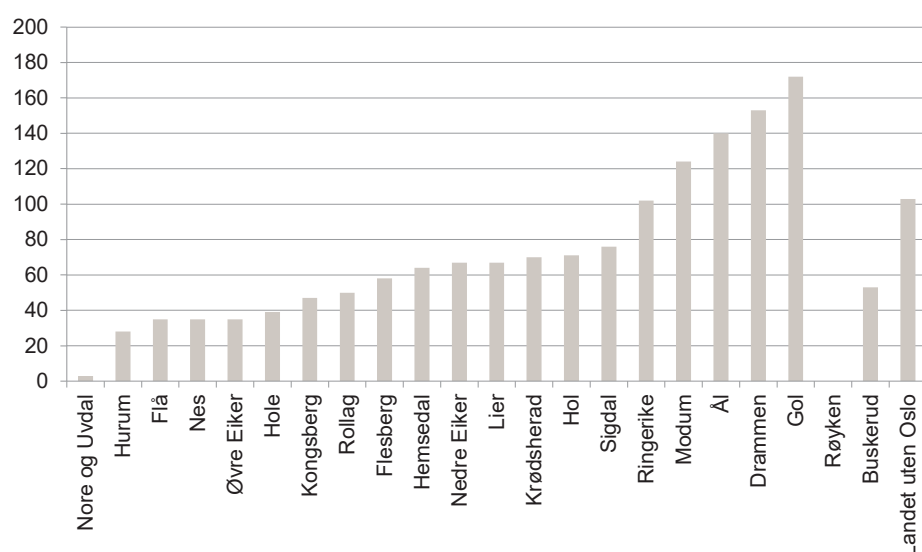

Diagrammet viser konserntall for netto driftsutgifter per innbygger til eiendomsforvaltning. Rapportering fra interkommunale selskap (IKS) og kommunale foretak (KF) er tatt med i disse tallene.

Oversikten viser at Nedre Eiker kommune prioriterer eiendomsforvaltning lavt. Deretter følger Modum kommune. Begge kommunene ligger under 4 000 kroner per innbygger. For

kommunene på landsbasis ligger kostnadene over 5 000 kroner per innbygger. 10 av kommunene i Buskerud ligger over gjennomsnittet for landet.

Vedlikehold av eiendom

Diagrammet viser kommunenes brutto driftsutgifter til vedlikehold av eiendom per kvadratmeter. Store kommuner vil ofte ha en høyere utnyttelsesgrad av sin bygningsmasse, og kan dermed forventes å ha høyere utgifter per kvadratmeter enn de minste kommunene.

Gol, Drammen og Ål har de høyeste utgiftene til vedlikehold per kvadratmeter. Kostnadene til vedlikehold av eiendom på landsbasis ligger over 100 kroner per kvadratmeter. Mange av kommunene i Buskerud har kostnader knyttet til vedlikehold som

ligger betydelig lavere. En forsvarlig eiendomsforvaltning tilsier at det bør være en viss størrelse på utgifter til vedlikehold per kvadratmeter.

Skjønnsmidler

Fylkesmannen hadde i 2017 en total skjønnsramme på 37,6 millioner kroner til fordeling på kommunene i Buskerud. Fylkesmannen tildeler ordinære skjønnsmidler to ganger per år. Første fordeling behandles høsten året før tildeling og offentliggjøres sammen med statsbudsjettet. De tilbakeholdte midlene tildeles etter søknad fra kommunene. Til sammen 33,2 millioner kroner ble tildelt ved ordinær fordeling.

Kommune	1. fordeling	2. fordeling
Drammen	2 000 000	2 000 000
Ringerike	4 380 000	2 000 000
Hole	1 000 000	750 000
Nes	-	1 000 000
Gol	-	1 000 000
Ål	-	750 000
Sigdal	1 800 000	
Krødsherad	-	500 000
Modum	2 020 000	750 000
Øvre Eiker	2 660 000	750 000
Nedre Eiker	3 560 000	2 200 000
Hurum	1 380 000	260 000
Flesberg	-	1 000 000
Rollag	1 440 000	
Til sammen	20 240 000	12 960 000

Formålet med skjønnsmidlene er å fange opp forhold som ikke blir godt nok ivaretatt i inntektssystemet og gjennom andre faste tilskuddsordninger

Prosjekter 2017

Prosjektmidlene skal gis som støtte til fornyings- og innovasjonsprosjekter i kommunene, slik at kommunene skal prøve ut nye løsninger på sine utfordringer.

Av den totale rammen på 37,6 millioner kroner, ble 4,4 millioner kroner fordelt til prosjekter. Også i 2017 ble arbeidet med velferdsteknologi i tre av regionene løftet frem. Til sammen 925 000 kroner ble fordelt til dette prosjektet.

Region	Prosjekt	Beløp	Mottaker av midlene
Drammensregionen:	FrivilligBørs	300 000	Drammen kommune
	Internasjonal frivilligsentral	300 000	Drammen kommune
	Velferdsteknologi	300 000	Nedre Eiker kommune
Vestviken:	Digital medvirkning	300 000	Lier kommune
	Budsjett- og virksomhetsstyring	250 000	Hurum kommune
Kongsbergregionen:	Velferdsteknologi	325 000	Kongsberg kommune
	Sak/arkiv	325 000	Kongsberg kommune
	Smarte lokalsamfunn	250 000	Kongsberg kommune
Ringeriksregionen:	Inkluderingsportalen	200 000	Ringerike kommune
	Velferdsteknologi	300 000	Hole kommune
Midt Buskerud:	Innovasjon og digitalisering	450 000	Sigdal kommune
Hallingdal:	Innkjøpsløft Hallingdal	700 000	Gol kommune
Fellesprosjekt:			
Ringerike kommune	Digitalisering av vertikalbilder	400 000	Ringerike kommune
Til sammen		4 400 000	

Kommunebarometer

(kilde: Kommunal Rapport)

Kommunebarometeret utarbeides årlig av Kommunal Rapport og er en sammenlikning av landets kommuner, basert på til sammen 152 nøkkeltall innen 12 ulike sektorer. Hensikten er å gi beslutningstakere – særlig lokalpolitikere – en lettfattelig og tilgjengelig oversikt over hvordan kommunen driver.

Tallene er i hovedsak hentet fra Statistisk Sentralbyrå (SSB) sin Kostra-database, foreløpige tall for 2017. I tillegg offentlig statistikk fra en del andre kilder, både andre tall fra SSB, Utdanningsdirektoratet, Helsedirektoratet, Folkehelseinstituttet og Norsk kulturindeks fra Telemarksforskning.

Kommunebarometeret er en rangering – ikke en kvalitetskontroll. Det er naturlig at en kommune har noen gode og noen dårlige plasseringer. En kommune med lavt inntektsnivå vil også generelt ha dårligere plasseringer enn en kommune med høye inntekter. Likevel ser vi at en del kommuner klart skiller seg ut, og det er som regel store forskjeller mellom de beste og svakeste kommunene innen hver sektor.

I små kommuner kan selvsagt spesielle forhold gi kraftige utslag. Det er viktig å se etter årsaken til at kommunen kommer godt eller dårlig ut. En dårlig karakter kan også ha en god forklaring. Plasseringen på Kommunebarometeret er ikke alltid fasiten.

Kommunebarometeret - plassering			
Økonomi	2015	2016	2017
Drammen	190	129	77
Kongsberg	377	374	354
Ringerike	158	181	215
Hole	401	162	129
Flå	111	82	111
Nes	132	161	337
Gol	186	279	277
Hemsedal	44	40	8
Ål	182	281	175
Hol	223	140	172
Sigdal	196	41	35
Krødsherad	19	19	6
Modum	181	201	286
Øvre Eiker	330	317	242
Nedre Eiker	357	280	216
Lier	275	224	265
Røyken	66	98	82
Hurum	131	211	244
Flesberg	213	256	133
Rollag	67	123	171
Nore og Uvdal	20	84	61

Oversikt som viser plassering på kommunebarometeret er tatt med på de tjenestoområdene som kommenteres i denne rapporten.

Denne tabellen viser kommunebarometerets plassering for kommunene i Buskerud knyttet til økonomi for årene 2015-2017.

Kostra

Hvilke kommuner er dyre eller billige i drift? Hvilke kommuner har størst økonomisk handlefrihet? Det er store forskjeller i kommunenes kostnader, og inntekter de har til disposisjon etter at minstestandarder og lovpålagte tjenester er dekket.

Hvor forskjellige økonomiske rammebetingelser har kommunene?

Kommunene er pålagt å drive blant annet skoler, helsevesen, og pleie og omsorg for eldre og funksjonshemmede etter bestemte retningslinjer. Disse retningslinjene skal sørge for en minstestandard i tjenestene de tilbyr befolkningen sin. Hvilke kommuner er dyre i drift, hvilke er billige i drift, og hvilke kommuner har et relativt stort eller lite økonomisk handlerom?

For å kunne svare på disse spørsmålene, deles kommunene inn i kommunegrupper etter følgende kriterier:

- Hvor store er kommunens bundne kostnader, det vil si kostnadene deres ved å nå minstestandarder og tilby lovpålagte tjenester. Kommunene står imidlertid overfor ulike kostnader for å innfri oppgavene sine, noe som avhenger av demografi og sosiale og geografiske forhold
- Folkemengden. Driften av små kommuner skiller seg fra driften av store kommuner
- Frie disponible inntekter, det vil si inntektene som står til disposisjon etter av minstestandarder og lovpålagte oppgaver er dekket

KOSTRA (KOMmune-STAT-Rapportering) er et nasjonalt informasjonssystem som gir styringsinformasjon om kommunal virksomhet.

I nøkkeltallene sammenstilles data som rapporteres direkte fra kommunene til Statistisk Sentralbyrå (SSB) og tall hentet fra nasjonale registre utenfor SSB. Denne rapporten baserer seg på ureviderte tall per 15. mars 2018.

Gruppe 1	Små kommuner med middels bundne kostnader per innbygger, lave frie disponible inntekter	Krødsherad, Flesberg
Gruppe 2	Små kommuner med middels bundne kostnader per innbygger, middels frie disponible inntekter	Nes, Gol, Hemsedal, Sigdal
Gruppe 3	Små kommuner med middels bundne kostnader per innbygger, høye frie disponible inntekter	Ål, Hol
Gruppe 5	Små kommuner med høye bundne kostnader per innbygger, middels frie disponible inntekter	Flå
Gruppe 6	Små kommuner med høye bundne kostnader per innbygger, høye frie disponible inntekter	Rollag, Nore og Uvdal
Gruppe 7	Mellomstore kommuner med lave bundne kostnader per innbygger, lave frie disponible inntekter	Øvre Eiker, Hurum
Gruppe 8	Mellomstore kommuner med lave bundne kostnader per innbygger, middels frie disponible inntekter	Hole
Gruppe 10	Mellomstore kommuner med middels bundne kostnader per innbygger, lave frie disponible inntekter	Modum
Gruppe 13	Store kommuner utenom de fire største byene	Drammen, Kongsberg, Ringerike, Nedre Eiker, Lier, Røyken

Barnehage

Ny rammeplan

Ny rammeplan for barnehager er gjeldende fra 01.08.2017. Rammeplan er en forskrift til Lov om barnehager. Fokuset på livsmestring og helse er sentrale føringer.

Barnehagens verdigrunnlag skal formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid. Barndommen har egenverdi, og barnehagen skal ha en helhetlig tilnærming til barnas utvikling. Barnehagens samfunnsmandat er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Lek, omsorg, læring og danning skal ses i sammenheng.

Endringer i barnehageloven

Forslag om endring i barnehageloven med skjerpet pedagognorm og lovfestet grunnbemanningsnorm vil kunne kreve økte bevilgninger til barnehageområdet.

Skjerpet pedagognorm:

«Det skal det være minst én pedagogisk leder per 7 barn under tre år, og minst én pedagogisk leder per 14 barn over tre år.»

Grunnbemanningsnorm:

«Innebærer at det minimum skal være en ansatt per tre barn under tre år og en ansatt per seks barn over tre år.»

Det er et økt fokus på barnehagens innhold, og at barnehagen skal gi et godt pedagogisk tilbud. Dette krever økt fokus på personalets samlede kompetanse.

Samfunnsutviklingen er medvirkende til større mangfold og det er et økende antall barn med flerspråklig bakgrunn.

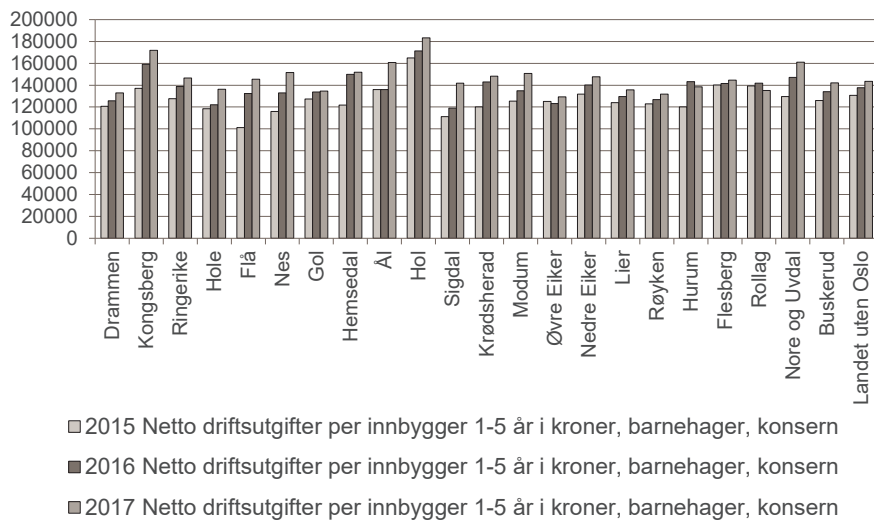
Alle kommuner rapporterte i 2017 om full barnehagedekning og at alle barn som har rett på plass har fått plass.

Kommunebarometeret - plassering

Barnehage	2015	2016	2017
Drammen	173	192	248
Kongsberg	284	270	290
Ringerike	376	342	326
Hole	201	316	185
Flå	41	56	252
Nes	358	230	222
Gol	378	214	410
Hemsedal	419	406	357
Ål	294	64	193
Hol	73	126	229
Sigdal	-	-	-
Krødsherad	275	183	142
Modum	368	264	350
Øvre Eiker	351	253	269
Nedre Eiker	144	181	157
Lier	218	195	226
Røyken	281	324	271
Hurum	290	212	247
Flesberg	372	84	298
Rollag	72	69	98
Nore og Uvdal	252	98	178

Kommunen er lokal barnehagemyndighet. Det er kommunens ansvar å oppfylle retten til barnehageplass.

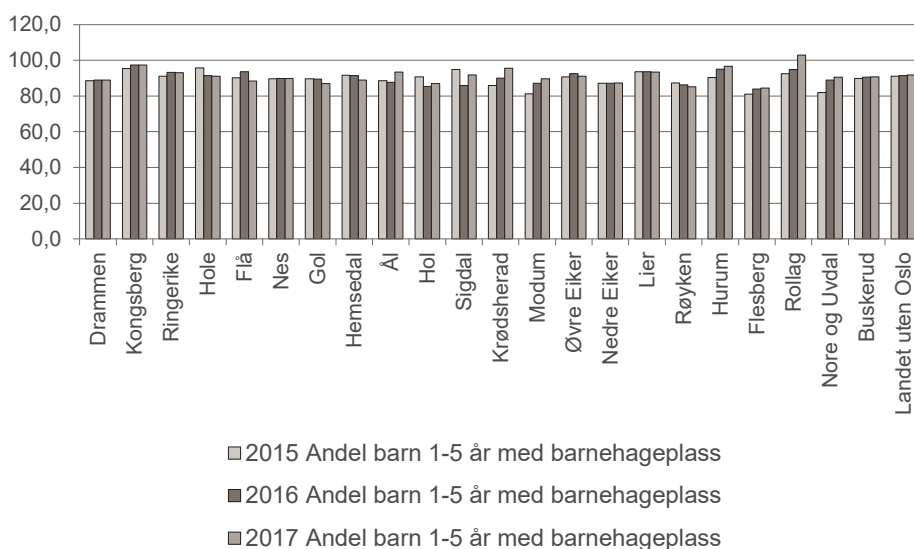
Det er også kommunen som er tilsynsmyndighet, og som finansierer både kommunale og ikke-kommunale barnehager.

Netto driftsutgifter per innbygger 1 – 5 år i barnehage ligger på landsbasis på kr 143 594. 9 av kommunene i Buskerud ligger under dette nivået. Lavest ligger Øvre Eiker med kr 129 370 per innbygger 1 – 5 år. De høyeste utgiftene har Hol kommune med kr 183 275. Kostnadene på landsbasis har økt med kr 5 981 per innbygger 1 – 5 år fra 2016 til 2017. 19 av kommunene i Buskerud har hatt en økning i kostnadene fra 2016 til 2017. Størst økning

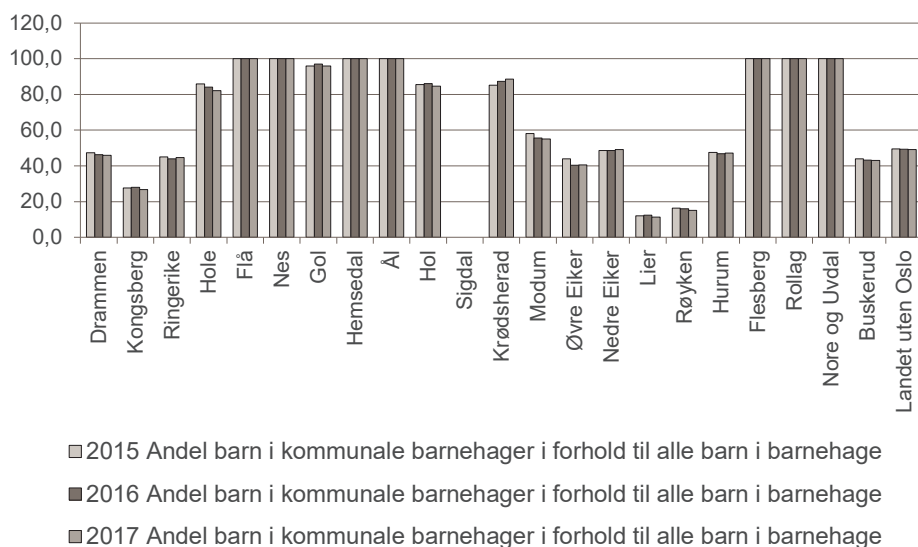
har Nes kommune med kr 18 596 per innbygger 1 – 5 år. Kun 2 av kommunene, Hurum og Rollag, har redusert kostnadene.

En medvirkende årsak til veksten i 2017 skyldes tilskudd til pedagogisk bemanning som ble innført høsten 2017 som forberedelse til ny pedagogisk bemanningsnorm.

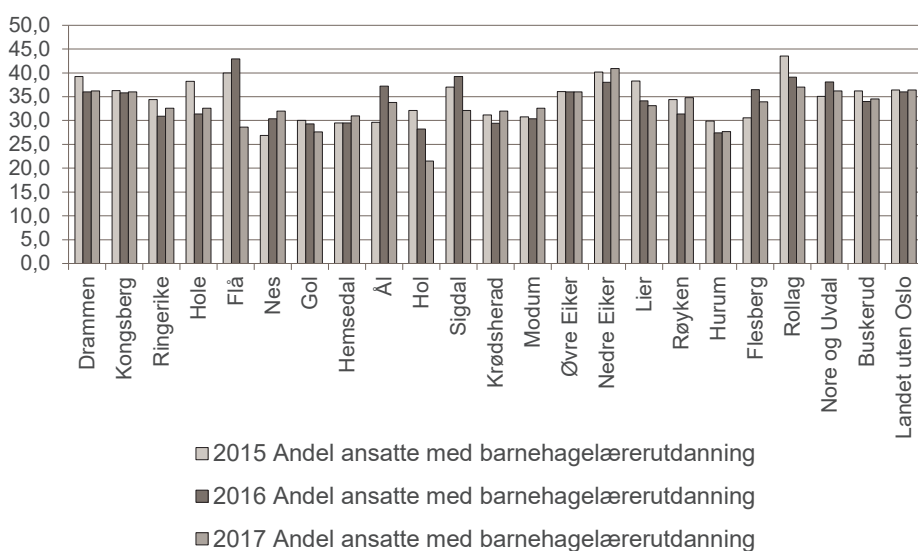

Grafen viser at de fleste barn bosatt i kommunene våre har barnehageplass i egen kommune. Flesberg har lavest andel barn i barnehage mens Rollag har dekningsprosent over 100 %. Dette viser at de har barn fra andre kommuner i barnehage. Opptakskretsen for barnehager følger ikke kommunegrensene.

Med full barnehagedekning i Buskerud kan vi anta at de barna som ikke har plass i barnehage ikke skyldes manglende tilbud.

Grafen sier noe om kommunenes avhengighet av private barnehager for å oppfylle lovens krav om at alle som ønsker det skal få barnehageplass. Kommuner med lav andel barn i kommunale barnehager har en tilsvarende høy andel barn i private barnehager.

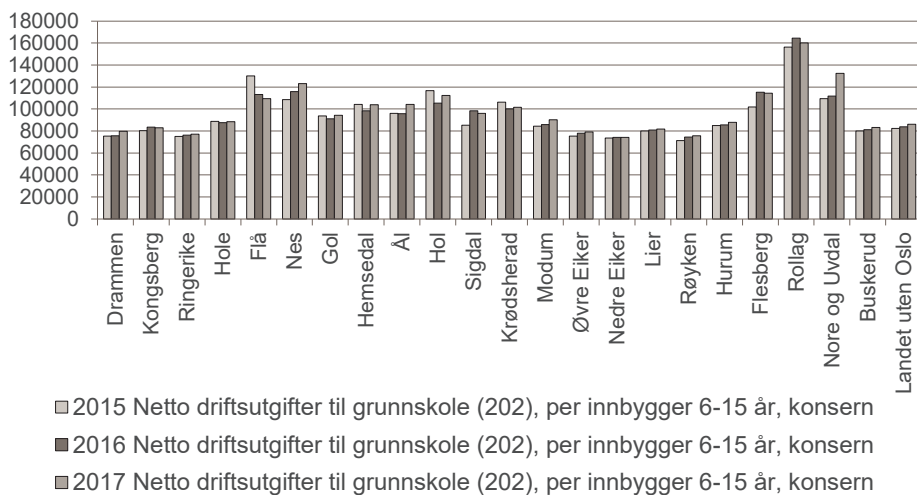

Stortinget innfører fra 1. august 2018 en ny pedagogisk bemanningsnorm for barnehagene. Den nye regelen er strengere og legger opp til en pedagogisk leder per 14 barn over tre år. Det er også i løpet av 2018 foreslått å innføre en grunnbemanningsnorm som legger opp til en voksen per 6 barn over tre år. Dette vil få store konsekvenser for kommuner som i dag har en lav andel ansatte med barnehagelærerutdanning.

Grunnskole

Hva koster en grunnskoleplass

Tabellen viser årlige utgifter per elev i grunnskolen, men bare utgifter til undervisning (post 202). Blant kommunene i Buskerud er variasjonene store. I 2017 brukte en av de minste kommunene, Rollag, kr 159 945 per elev, mens hos en av de større kommunene, Nedre Eiker, kostet en elev bare litt over kr 74 000. Drammen, Røyken, Øvre Eiker og Ringerike brukte i 2017 under kr 80 000 per elev. På landsbasis koster en elev i gjennomsnitt kr 86 003.

Det er en utfordring for små kommuner å drive like kostnadseffektivt som større kommuner.

Spesialundervisning

Hva er spesialundervisning?

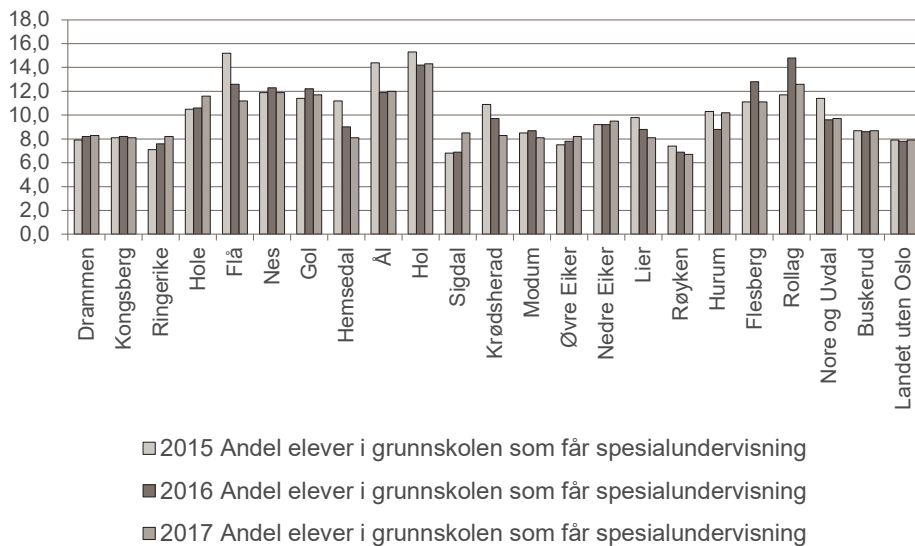
"Elever som ikke har eller kan få tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen, har rett til spesialundervisning. En sentral retningslinje i forbindelse med spesialundervisning er likeverdsprinsippet. Dette prinsippet innebærer at elever med rett til spesialundervisning skal ha et opplæringstilbud som er likeverdig med tilbudet andre elever får", jf. "Veilederen Spesialundervisning" som ligger på www.Udir.no.

Retten til spesialundervisning, og gjennomføringen av denne, er regulert i opplæringsloven kapittel 5.

Kommunebarometeret - plassering			
Grunnskole	2015	2016	2017
Drammen	189	114	148
Kongsberg	20	35	31
Ringerike	280	219	191
Hole	30	16	5
Flå	201	285	169
Nes	48	28	25
Gol	361	375	380
Hemsedal	124	130	317
Ål	183	239	319
Hol	122	69	248
Sigdal	129	194	303
Krødsherad	299	314	347
Modum	288	350	330
Øvre Eiker	334	248	245
Nedre Eiker	225	193	138
Lier	44	25	33
Røyken	103	99	100
Hurum	294	304	301
Flesberg	256	353	385
Rollag	137	158	216
Nore og Uvdal	240	303	186

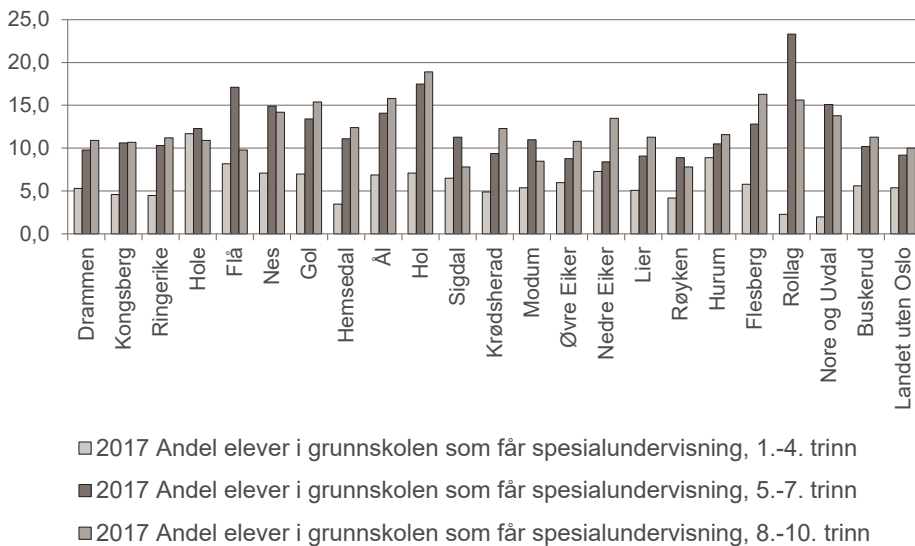
Kommunene er skoleeiere og skal i den sammenheng sørge for grunnskoleopplæring og voksenopplæring. Kommunene og styret for de frittstående skolene må ha et forsvarlig system for å sikre at kravene i opplæringsloven, friskoleloven og tilhørende forskrifter blir oppfylt.

Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning

På landsbasis ligger andelen elever i grunnskolen som får spesialundervisning på 7,9 %. Røyken kommune med en andel på 6,7 %, er den eneste kommunen i Buskerud som ligger under landsgjennomsnittet. 11 av kommunene i Buskerud har hatt en

nedgang fra 2016 i andel elever med spesialundervisning. Høyest andel elever med spesialundervisning har Hol kommune med 14,3 %.

Det er en nasjonal målsetting om tidlig innsats, det vil si å sette inn tiltak på et så tidlig tidspunkt som mulig, for at flest mulig elever skal «ta igjen» de andre elevene og motta ordinær opplæring. Trenden er likevel fortsatt slik at andel elever som mottar spesialundervisning, øker med alder og klasse-/hovedtrinn. Dette er en stor utfordring for mange kommuner.

Grafen viser andel elever per hovedtrinn som mottar spesialundervisning. For små kommuner vil relativt få elever gjøre store utslag. Generelt set ser vi at spesialundervisning settes inn på de høyere trinnene.

På landsbasis ligger snittet på 5,4 for 1. – 4. trinn, 9,2 for 5. – 7. trinn og 10,0 for 8. – 10. trinn. Røyken kommune er den eneste

kommunen i Buskerud som ligger under landsgjennomsnittet på alle trinn. Hole kommune er den eneste kommunen i Buskerud som har en høyere andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning på 1. – 4. trinn, enn 8. – 10. trinn. Hole ligger godt an til å klare målsetting om legge inn ressurser på tidligst mulig nivå.

Antall elever i grunnskoler			
Kommune	2015-16	2016-17	2017-18
Drammen	7874	7887	7933
Flesberg	333	327	306
Flå	105	119	125
Gol	528	543	521
Hemsedal	285	310	320
Hol	470	486	475
Hole	783	803	818
Hurum	1053	1077	1078
Kongsberg	3129	3186	3228
Krødsherad	220	248	253
Lier	3359	3363	3408
Modum	1523	1546	1565
Nedre Eiker	3091	3093	3196
Nes	329	324	361
Nore og Uvdal	280	280	258
Ringerike	3174	3218	3321
Rollag	137	128	119
Røyken	2897	2894	2899
Sigdal	429	419	424
Øvre Eiker	2222	2245	2257
Ål	637	638	590
Totalsum	32858	33746	34150

Inneværende skoleår er det 33 455 elever i kommunale grunnskoler, en økning på 321 elever sammenlignet med året før. I tillegg går 695 elever på 9 private grunnskoler i fylket, en økning på 83 elever fra året før. Elever på private grunnskoler utgjør dermed ca. 2 % av alle grunnskoleelever i fylket.

Tabellen viser antall elever i kommunale grunnskoler per kommune
kilde: GSI 2017/18)

Risikoelementer skoleåret 2018/19

- Nedgang i elevtall er en risiko, spesielt i kommuner med nedgang i folketallet. Relativt små skoler med lavt elevtall gir lite robuste skoler med hensyn til fagkompetanse og fagtilbud. Disse skolene har også mindre handlingsrom for tilpassning i opplæringen.
- Større andel med minoritetsspråklige elever på grunn av arbeidsinnvandring, som ikke behersker norsk utfordrer skolene med hensyn til å kunne gi en forsvarlig opplæring. Utviklingen det siste året viser en nedgang i antall flyktninger og antall arbeidsinnvandrere som kommer til Norge.
- Innføring av ny lærernorm i 2018 vil føre til økte krav for lærerrollen og til utdanning, videreutdanning og etterutdanning av lærere. Fylkesmannen forventer et økt rekrutteringsbehov i sørlige deler av fylket.
- Mange seniorer de nærmeste årene medfører behov for rekruttering av lærere med kompetanse som tilfredsstiller de nye kravene.

Barnevern

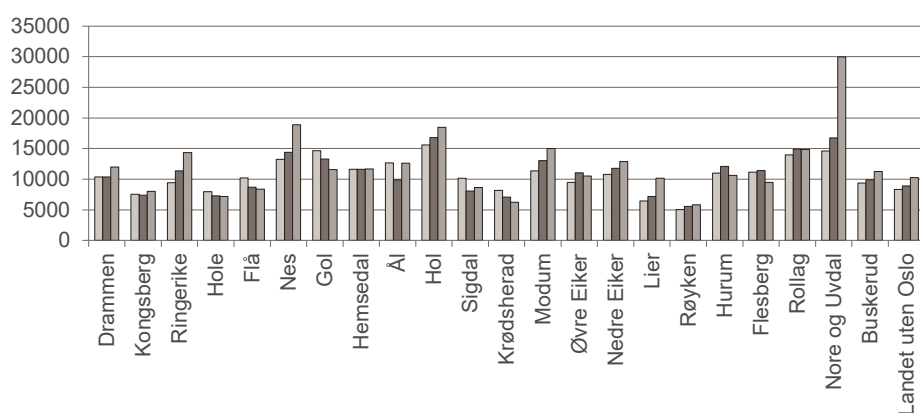
Kostnader i barnevernet

Tabellen viser hvor mye kommunene bruker i netto driftsutgifter til barnevern fordelt på antall innbyggere i aldersgruppen 0-17 år. Kommunene i Buskerud bruker ca kr 2 000 mer enn landsgjennomsnittet.

Kostnadene har økt både på landsbasis og i 13 av 21 kommuner i Buskerud det siste året. Størst har økningen vært i Nore og Uvdal.

Det er vanskelig å finne en sikker forklaring på de store forskjellene, men det kan ha sammenheng med kommunenes øvrige tiltaksapparat og kostbare enkeltsaker (som kan gi store utslag i mindre kommuner).

De store variasjonene gjenspeiles både i andelen barnevernsbarn, i at enkeltsaker gjør større utslag i mindre kommuner og i en noe ulik tilnærming i den enkelte kommune. Utgiftene for enkelte barn kan være svært høye, p.g.a. alvorlig problematikk og omfattende tiltak. Volds- og overgrepssaker, misbruk av rusmidler og psykiske problemer er fremdeles økende. Dette medfører store utfordringer og høye krav til de ansattes kompetanse.

- 2015 Netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år, barnevernstjenesten, konsern
- 2016 Netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år, barnevernstjenesten, konsern
- 2017 Netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år, barnevernstjenesten, konsern

Kommunebarometeret - plassering

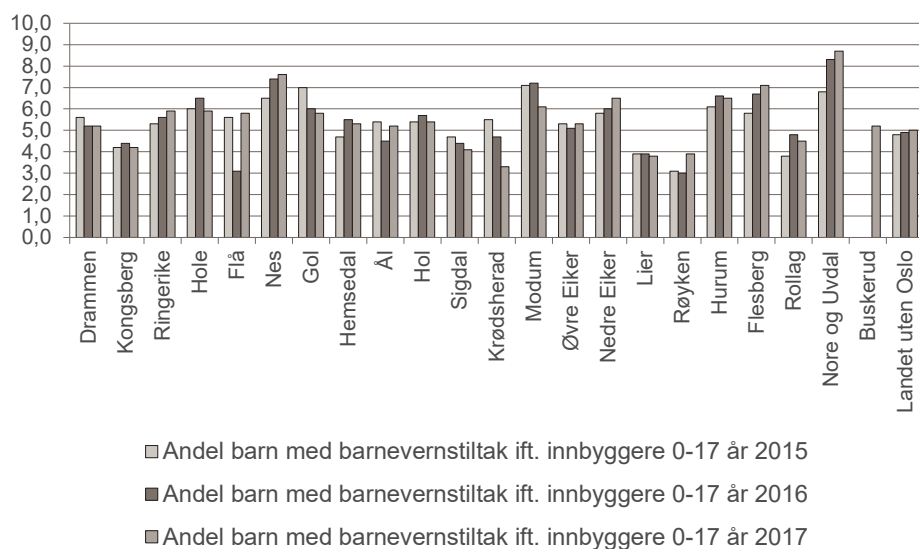
Barnevern	2015	2016	2017
Drammen	73	79	76
Kongsberg	106	83	47
Ringerike	70	74	72
Hole	62	51	163
Flå	373	340	154
Nes	31	99	79
Gol	220	236	103
Hemsedal	191	168	55
Ål	264	247	132
Hol	103	142	177
Sigdal	386	359	91
Krødsherad	343	290	190
Modum	316	273	264
Øvre Eiker	122	150	152
Nedre Eiker	91	48	14
Lier	162	115	93
Røyken	56	22	3
Hurum	88	31	40
Flesberg	92	87	36
Rollag	20	109	-
Nore og Uvdal	2	68	57

Barnevernets hovedoppgave er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. I tillegg skal barnevernet bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår.

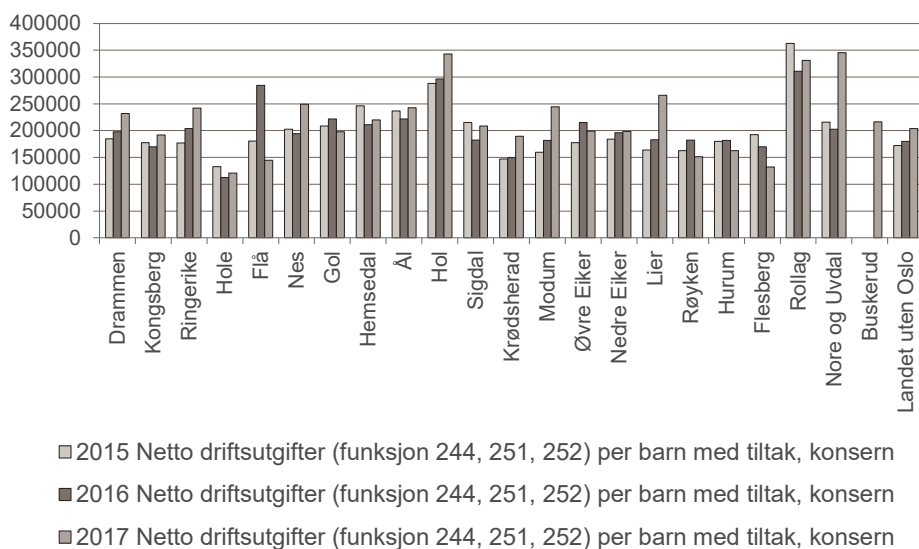
Hvor mange barn får hjelp

Andelen barn som får hjelp av barnevernet i Buskerud er noe høyere enn landssnittet. Ni av kommunene har flere barn med tiltak i 2017 i forhold til 2016. Kun seks av kommunene i Buskerud ligger under landssnittet.

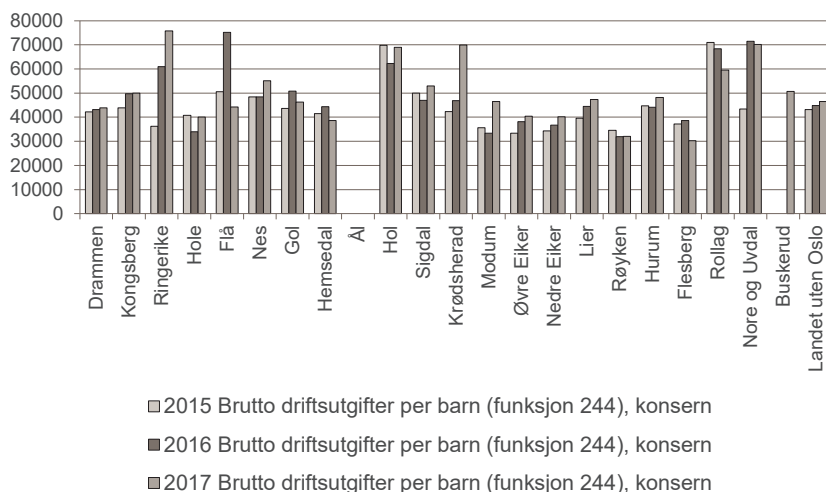

Hva koster tjenesten per barn med tiltak

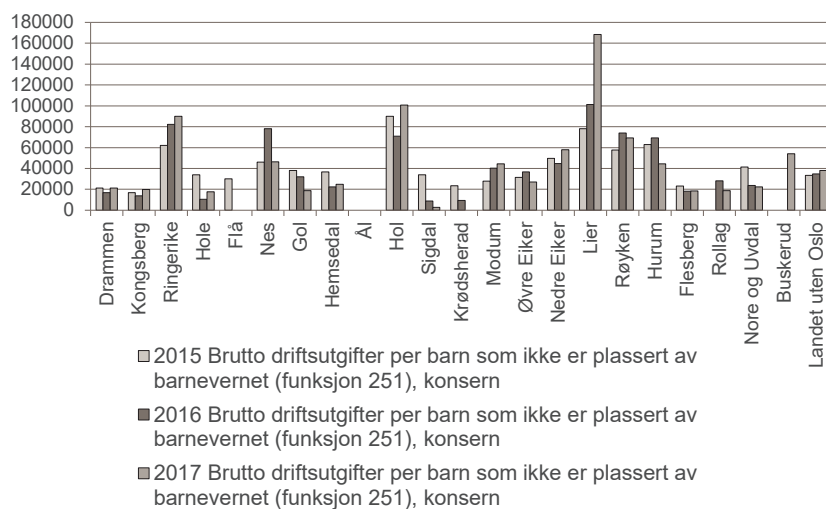
På landsbasis er utgiften per barn med tiltak i snitt kr 204 000. I Buskerud ligger kostnaden ca 13 000 kr over landssnittet. Både i Nore og Uvdal og Hol er kostnaden over kr 340 000 i snitt per barn.

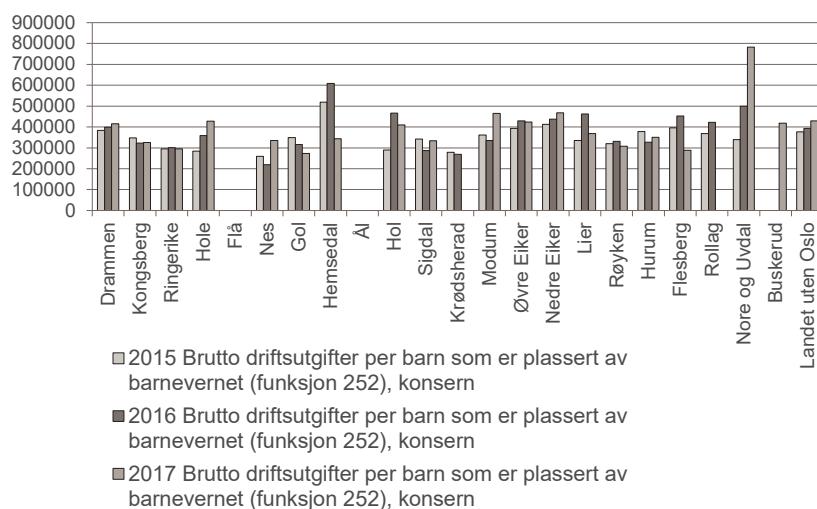
I de tre påfølgende grafene er Ål kommune utelatt. Ål er vertskommune for barnevernet i Hallingdalskommunene og i de foreløpige kostratallene per 15. mars 2017 ser det ut til at det kan være noe feilføring.

Brutto driftsutgifter per barn til barnevernstjenesten utgjør kr 46 516 på landsbasis. 10 av kommunene i Buskerud ligger under landsgjennomsnittet. Lavest ligger Flesberg kommune med kr 30 227 per barn. Høyeste utgifter har Ringerike kommune med kr 75 751 per barn.

Brutto driftsutgifter per barn som ikke er plassert av barnevernet utgjør kr 38 009 i snitt per barn på landsbasis. 10 av kommunene i Buskerud ligger under dette snittet. Laveste utgifter har Hole kommune med kr 17 644 per barn. Høyeste utgifter har Lier kommune med kr 168 250 per barn.

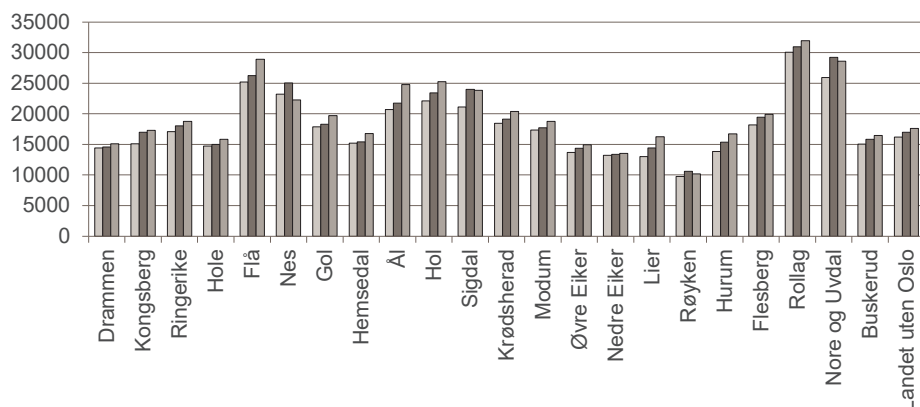
Brutto driftsutgifter per barn som er plassert av barnevernet utgjør kr 428 938 i snitt per barn på landsbasis. 14 av kommunene i Buskerud har lavere utgifter. Laveste utgifter har Gol kommune med kr 272 952 per barn. Høyeste utgifter har Nore Uvdal med kr 781 929 per barn. Lier kommune har en reduksjon i utgiftene. Lier har innrettet arbeidet med større vekt på hjelp i hjemmet fremfor plassering av barn utenfor hjemmet. Det samme ser vi også i Ringerike kommune.

Pleie og omsorg og helse

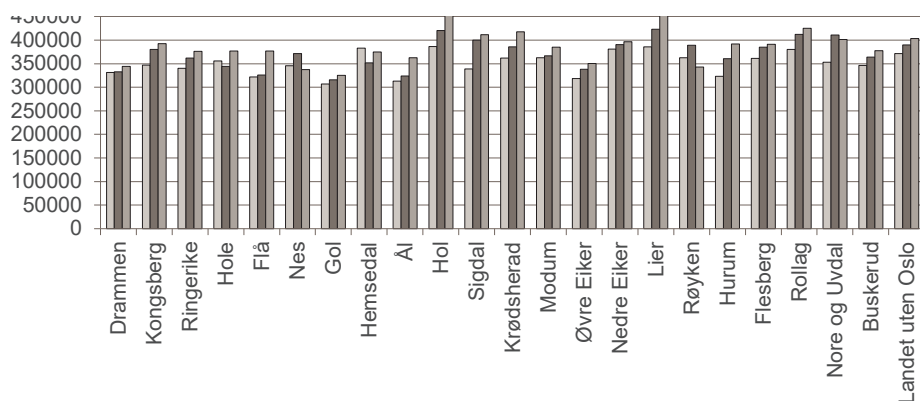
Kostnader i pleie og omsorgstjenesten

Tabellene viser hvor mye kommunene bruker i driftsutgifter i pleie og omsorgstjenester per innbygger. På landsbasis er utgiftene per innbygger i snitt på kr 17 637. I Buskerud ligger snittet på kr 16 702. Høyest ligger Rollag med kr 31 950. Røyken ligger lavest med kr 10 165.

I målgruppen 80 år og over er utgiftene per innbygger i snitt på kr 403 870 på landsbasis. I Buskerud ligger snittet på kr 382 688. Høyest ligger Lier med kr 473 158. Gol ligger lavest med kr 325 079.

- 2015 Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, pleie- og omsorgstjenesten, konsern
- 2016 Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, pleie- og omsorgstjenesten, konsern
- 2017 Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, pleie- og omsorgstjenesten, konsern

- 2015 Netto driftsutgifter, pleie og omsorg pr. innbygger 80 år og over, konsern
- 2016 Netto driftsutgifter, pleie og omsorg pr. innbygger 80 år og over, konsern
- 2017 Netto driftsutgifter, pleie og omsorg pr. innbygger 80 år og over, konsern

Kommunebarometeret - plassering

Helse	2015	2016	2017
Drammen	88	96	182
Kongsberg	274	366	405
Ringerike	389	364	300
Hole	124	118	187
Flå	265	124	63
Nes	95	29	10
Gol	42	185	329
Hemsedal	6	41	36
Ål	11	6	9
Hol	58	100	359
Sigdal	32	125	122
Krødsherad	419	206	302
Modum	221	328	345
Øvre Eiker	369	361	373
Nedre Eiker	410	365	333
Lier	268	214	-
Røyken	425	351	305
Hurum	288	355	404
Flesberg	125	107	297
Rollag	9	8	211
Nore og Uvdal	60	228	143

Folkehelseprofiler

Folkehelseinstituttet (FHI) publiserer folkehelseprofiler for hver av de 422 kommunene i Norge.

Folkehelseprofilen er et bidrag til kommuners arbeid med å skaffe seg oversikt over helsetilstanden i befolkningen og faktorer som påvirker denne.

Folkehelseprofilene for 2018 har fire nye indikatorer: alkoholomsetning, cannabisbruk, hvor mange som bor trangt og hjerte- og karsykdom. Temasidene i profilene er alkohol og andre rusmidler, og hvilke virkemidler kommunene har i det forebyggende arbeidet. FHI har også oppdatert folkehelse rapportens kapittel om alkohol og andre rusmidler.

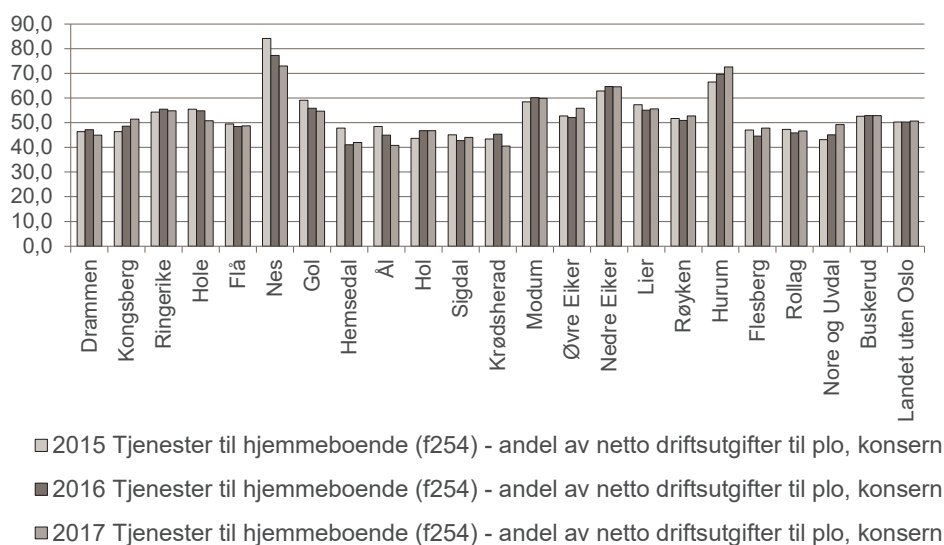
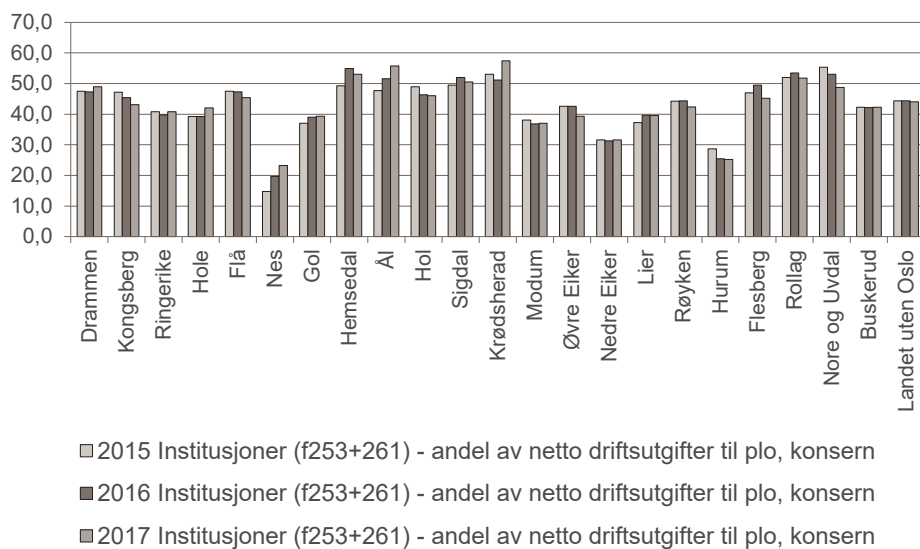
Sjekk profilen for din kommune på <https://www.fhi.no/hn/helse/folkehelseprofil/>

Kommunebarometeret - plassering

Pleie og omsorg	2015	2016	2017
Drammen	37	381	376
Kongsberg	142	324	194
Ringerike	172	385	361
Hole	102	172	16
Flå	309	37	217
Nes	114	145	135
Gol	288	255	350
Hemsedal	100	140	270
Ål	12	149	61
Hol	87	193	122
Sigdal	169	165	215
Krødsherad	331	246	353
Modum	73	344	125
Øvre Eiker	19	195	221
Nedre Eiker	59	364	362
Lier	95	217	295
Røyken	79	58	42
Hurum	171	330	354
Flesberg	281	78	37
Rollag	222	221	88
Nore og Uvdal	251	176	169

Kommunene har ansvar for å sørge for gode og forsvarlige helse- og sosialtjenester til alle som trenger det, uavhengig av alder eller diagnose

Grafene sier noe om kommunens fordeling på institusjoner og tjenester til hjemmeboende. Nes kommune har hovedvekten av tjenestene til hjemmeboende.

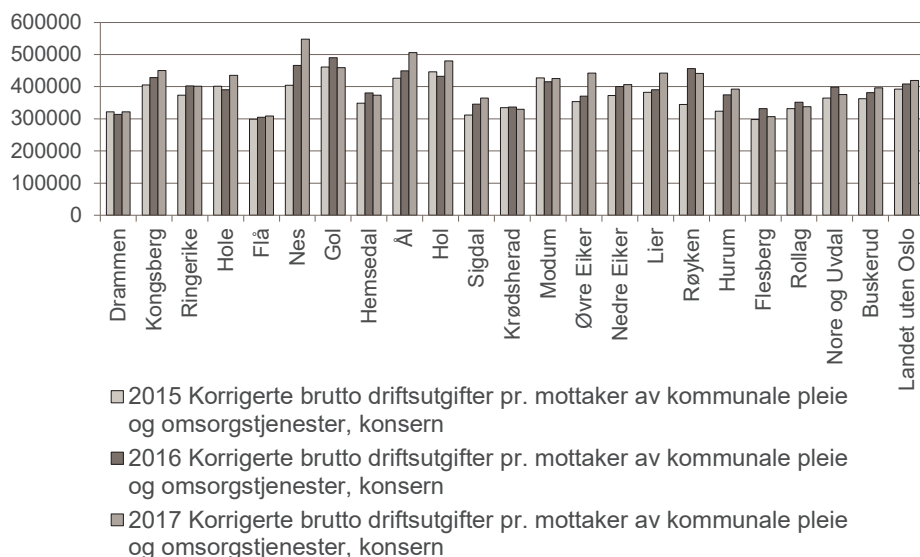

Av grafene over ser vi at for kommunene Nes, Hurum og Nedre Eiker, utgjør tjenester til hjemmeboende over 60 % av totale netto driftsutgifter til pleie og omsorg. Disse kommunene har også en lavere andel av utgiftene til institusjoner.

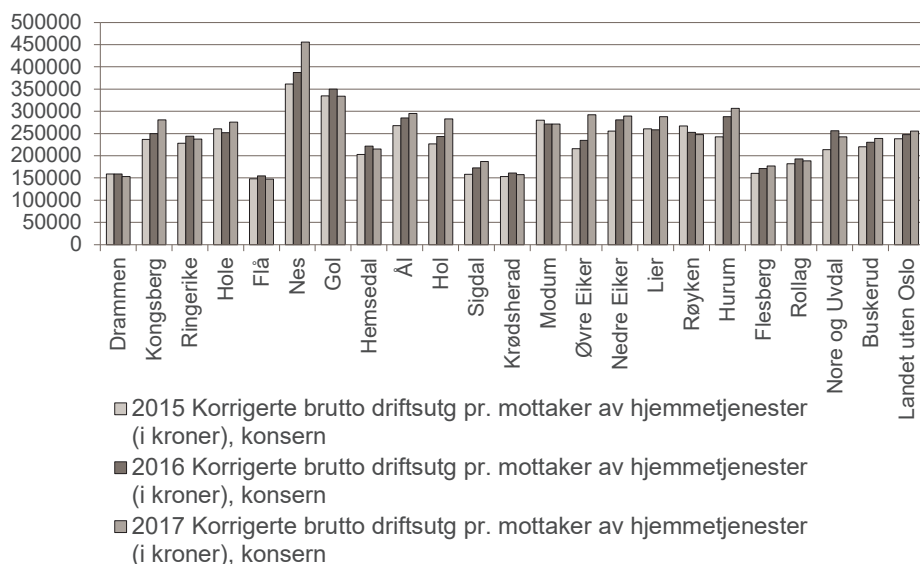
På landsbasis utgjør tjenester til hjemmeboende ca 50 % av netto driftsutgifter til pleie og omsorg. 10 av kommunene i Buskerud ligger over dette nivået.

Korrigerte brutto driftsutgifter

Indikatorene viser enhetskostnadene eller produktiviteten ved tjenestene.

Korrigerte brutto driftsutgifter per mottaker av kommunale pleie- og omsorgstjenester viser enhetskostnaden eller produktiviteten pr. mottaker. For landet under ett ligger kostnaden på kr 419 073 per mottaker. 10 av kommunene i Buskerud ligger over dette beløpet. Høyest ligger Nes kommune med en utgift på 548 005 per mottaker. Lavest ligger Flesberg kommune med kr 307 120 per mottaker. I Nes kommune har kostnadene økt med kr 81 522 per mottaker fra 2016.

Korrigerte brutto driftsutgifter per mottaker av hjemmetjenester viser enhetskostnaden eller produktiviteten per mottaker av hjemmetjenesten. På landsbasis ligger kostnaden på kr 255 538 per mottaker. 11 av kommunene i fylket ligger over dette nivået. Høyeste utgifter har Nes kommune med kr 455 631 per mottaker. Lavest ligger Flå kommune med kr 147 566 per mottaker.

På begge indikatorene ligger Drammen kommune lavt, noe som indikerer høy produktivitet.

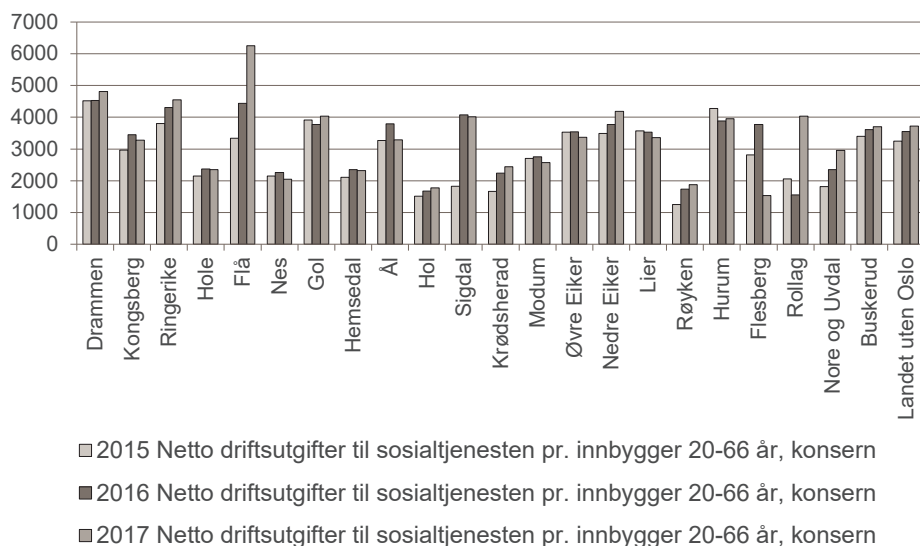
Sosial

Kostnader i sosialtjenesten

Tabellen viser hvor mye kommunene bruker i netto driftsutgifter til sosial fordelt på antall innbyggere i aldersgruppen 22 – 66 år. Kommunene i Buskerud bruker i snitt kr 3 700 pr. innbygger i denne aldersgruppen. Dette er tilnærmet snittet for landet.

Det er store variasjoner i hvor høye driftsutgifter kommunene har til sosialtjenesten. Det er naturlig at kommuner med en høy andel sosialhjelpsmottakere og høy forekomst av levekårsproblemer har høyere utgifter til å drifte tjenesten.

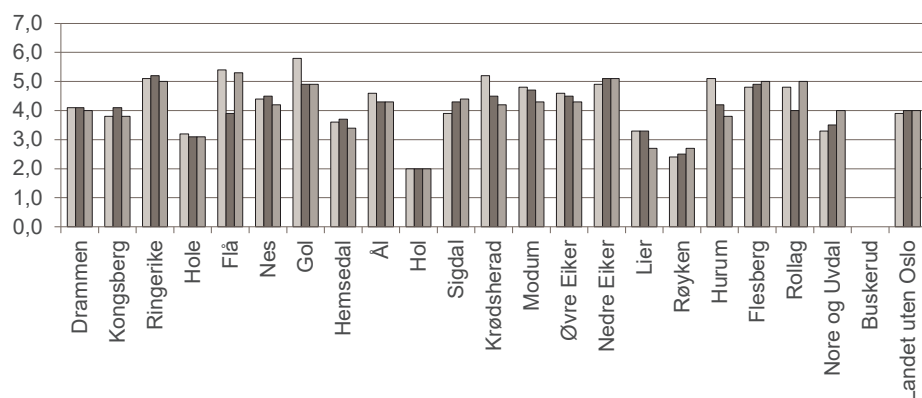
Utgiftene til sosialtjenesten har økt i 11 av kommunene i Buskerud fra 2016. 8 av kommunene i Buskerud har utgifter som er høyere enn landssnittet. Høyest utgifter har Flå kommune med kr 6 046 per innbygger i aldersgruppen 22-66 år. I Flå har utgiftene økt med kr 1 805 fra 2016. Lavest utgifter har Flesberg kommune med kr 1 536 per innbygger i denne aldersgruppen. I Flesberg har utgiftene blitt redusert med kr 2 231 fra 2016.

Kommunebarometeret - plassering			
Sosialtjeneste	2015	2016	2017
Drammen	371	338	306
Kongsberg	243	257	229
Ringerike	392	396	373
Hole	264	278	292
Flå	48	103	71
Nes	146	254	142
Gol	182	175	324
Hemsedal	82	66	161
Ål	92	104	107
Hol	65	119	7
Sigdal	189	185	283
Krødsherad	60	271	195
Modum	356	351	264
Øvre Eiker	257	236	214
Nedre Eiker	281	305	341
Lier	347	301	158
Røyken	113	151	251
Hurum	289	200	118
Flesberg	262	35	47
Rollag	199	126	210
Nore og Uvdal	116	354	119

Sosialhjelpen er rettet inn mot personer som ikke er i stand til å sørge for eget livsopphold. Mennesker i nød kan ha krav på økonomisk hjelp, gjeldsrådgivning og/eller et midlertidig botilbud.

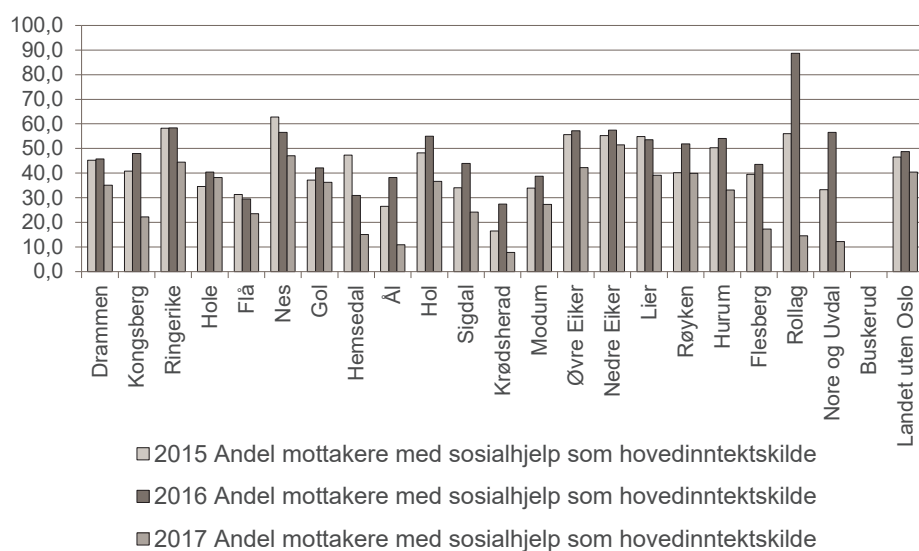
Andelen sosialhjelpsmottakere

- 2015 Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år, av innbyggerne 20-66 år
- 2016 Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år, av innbyggerne 20-66 år
- 2017 Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år, av innbyggerne 20-66 år

Andelen sosialhjelpsmottakere i prosent av innbyggere 22-66 år kan gi en pekepinn på om hvor store levekårsproblemer en gitt kommune hanskes med og hvor høy terskelen er for å bli innvilget sosialhjelp i kommunene. Andel sosialhjelpsmottakere kan også sees i sammenheng med antall arbeidsledige i kommunen.

Andelen sosialhjelpsmottakere på landsbasis er på samme nivå som i 2016. I 13 av kommunene i Buskerud er andelen sosialhjelpsmottakere høyere enn landsnittet. Høyest andel har Flå kommune, mens Hol kommune har lavest andel.

- 2015 Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde
- 2016 Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde
- 2017 Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde

Andelen mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde ligger på 40,4 på landsbasis og viser en nedgang fra 2016. Alle kommunene i Buskerud har en nedgang. Størst er nedgangen i Rollag kommune. 4 av kommunene i Buskerud, Nedre Eiker, Nes, Ringerike og Øvre Eiker har en høyere andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde enn landsgjennomsnittet. Nedre Eiker kommune har den høyeste andelen i Buskerud.

Fremtidsbarometeret (kilde: Kommunal Rapport)

Dersom det kommunale tjenestetilbudet skal kunne styrkes i årene framover, i takt med demografiske endringer, må kommunene fornye, forenkle og forbedre sine tjenester. Det er mulig å ta ut et effektiviseringspotensial i sektoren. For kommunesektoren vil effektive tjenester, god økonomistyring og planlegging være helt sentralt for å utnytte ressursene til beste for innbyggerne.

Kommune	Folketall	Grunnskole	Eldre	Driftsresultat	Disp.fond	Kostnadsnivå
Hemsedal	6	5,6	4,5	4,8	5,6	3,4
Røyken	5,8	4,8	6	3,1	3,2	5,9
Drammen	5,2	4,7	3,9	3,6	5,8	6
Krødsherad	3,6	6	2	4,4	5,9	5
Lier	5,3	5	5	3,1	2,9	5,7
Hurum	3,1	3,3	3,6	4,6	4,1	5,9
Øvre Eiker	4,8	4,2	3,5	2,5	3,2	6
Gol	2,8	3,5	3,1	3,9	5,2	4,9
Nedre Eiker	4,7	4,4	4,1	2,8	1,7	6
Kongsberg	4,5	4,8	3,6	2,9	2,2	4,7
Modum	3,8	5,1	3,5	3,2	2,6	4,6
Flå	3,9	6	2,3	4,4	3,8	1,7
Nore og Uvdal	2	2,3	1,4	5,1	5,2	2,6
Ringerike	3,6	4,5	3,3	3,8	1	5,7
Hole	6	6	2,7	1	1	4,5
Flesberg	3,6	3,3	2,9	3	2,6	3,8
Hol	2,7	1,8	1,4	4,5	5,5	1
Ål	2,4	3,3	1,3	3,1	4	3,4
Sigdal	2,2	1,8	1,8	3,1	2,5	5,3
Nes	1,9	2,6	1,9	3,2	3,1	3,9
Rollag	1,4	1	1	2,9	3,5	2,1

Framtidsbarometeret bruker elleve ulike indikatorer for å spå hvilket økonomisk handlingsrom kommunene vil ha i 2020, som er siste år i kommende økonomiplanperiode. Analysene viser at distriktskommuner med allere-de presset økonomi står klart dårligst rustet for framtiden.

I tabellen vises de viktigste indikatorene som er brukt. Skalaen går fra 6 (størst ventet folkevekst/best økonomi) til 1 (dårligst ventet befolkningsutvikling/dårligst økonomi).

6	
5 - 5,9	
4 - 4,9	
3 - 3,9	
2 - 2,9	
1 - 1,9	

Forklaring til tabellen

Befolkning

Folketall: Vi bruker Statistisk sentralbyrås anslag for utvikling i folketallet fram til 2020. Å få mange nye innbyggere innebærer flere oppgaver, men det betyr også i utgangspunktet at kommunen får større vekst i rammetilskuddet enn andre.

Barnehage: Hvor mange flere eller færre barn blir det i barnehagealder? Dette er også med på å bestemme rammetilskuddet – og sier dessuten noe om hvor mange nye plasser kommunen må stille til disposisjon, eller hvor mange som antakelig må legges ned.

Grunnskole: Vi ser på hvor mange nye elever kommunen får, eller hvor mange færre det blir. Dette har også vesentlig økonomisk effekt.

Eldre: Blir det mange flere gamle over 80 år? Eldrebølgen slår veldig forskjellig inn i kommunene. Mange får færre gamle, noe som reduserer utgiftene men som også leder til nedgang i inntektene.

Sysselsetting

Innbyggere 25–66 år: Det er i denne aldersgruppa vi i hovedsak finner de som bidrar med skatteinntekter. Høy vekst her bør i utgangspunktet legge grunnlag for større vekst i skatteinntektene enn i andre kommuner.

Andel sysselsatte: Vi ser på hvor stor andel av den voksne befolkningen som faktisk er i arbeid. Her bruker vi data fra 2015 alene.

Økonomi

Korrigert netto driftsresultat: Hvordan kan vi forvente at driftsresultatet blir framover? Vi antar et godt resultat i 2016, som så faller ned mot et normalnivå fram til 2020. For hver enkelt kommune tar vi utgangspunkt i utviklingen de siste årene og framskriver denne trenden – men korregerer ned i henhold til utviklingen i det nasjonale resultatet.

Netto lånegjeld: Vi framskriver mulig gjeldssituasjon gitt at kommunen fortsetter på omtrent samme spor som de siste årene. Normalt vil gjeldsveksten svinge mye år for år mellom kommunene, og denne indikatoren er spesielt usikker. En analyse av økonomien fra 2008 til 2015 viser at kommuner som hadde kraftig vekst i gjelda fram til 2011, sjelden fortsatte med samme vekst fram til 2015.

Disposisjonsfond: Erfaringsmessig er det lite oppmerksomhet i kommunestyret om bufferen i regnskapet. Vi anslår hvordan denne vil utvikle seg framover basert på historikken de siste årene. En alternativ metode ville være å bruke anslaget for korrigert netto driftsresultat.

Kostnadsnivå: Her bruker vi data for 2015 alene, hentet fra Kommunebarometeret. Hvis kostnadene korrigert for utgiftsbehovet er høye, er det et problem for kommunen – enten etterspørselen etter tjenestene synker eller øker. Er kostnadene lave vil det i utgangspunktet gi større handlingsrom enn gjennomsnittet når man for eksempel får en ny innbygger. Vi ser på nivået samlet innen sju ulike sektorer.

Korrigert inntekt: Her viser vi hvor store kommunens disponible inntekter er, etter at den skal ha gitt et standard tjenestetilbud. Vi har inkludert eiendomsskatt og utbytter. Kommuner med store verdier på bok har i realiteten større handlingsrom enn korrigert inntekt tilsier.

Fylkesmannen i Buskerud

Fylkesmannen er statens representant i Buskerud og har ansvar for at vedtak, mål og retningslinjer fra Stortinget og regjeringen blir fulgt opp i fylket. Fylkesmannen skal ivareta rettsikkerhet for innbyggerne, bidra aktivt til samfunnsutviklingen og sørge for samordning.

Sentrale oppgaver for Fylkesmannen:

- sikre innbyggerne de rettigheter og tjenester de har krav på
- sørge for at nasjonal politikk blir gjennomført
- samordne offentlige virksomhet i fylket
- veilede og støtte kommunene
- bidra aktivt i plan- og utviklingsarbeidet
- være talerør for Buskerud overfor sentrale myndigheter

Fylkesmannen utfører sine oppgaver gjennom saksbehandling, veiledning, dialog, tilsyn og utviklingsarbeid.

Våre kjerneverdier er **KVALITET - RESPEKT - TILLIT**

Organisasjonen

Fylkesmannen i Buskerud har ca 135 medarbeidere som er organisert i fire fagavdelinger og to staber som vist på organisasjonskartet. I Buskerud er embetet organisert med en embetsledelse, bestående av fylkesmannen og assisterende fylkesmann, og en stab bestående av kommunikasjonsrådgiver samt en administrasjonsstab.

Organisasjonskartet nedenfor viser dagens organisering av fylkesmannsembetet i Buskerud.

STATENS HUS

Fylkesmannen i Buskerud

Telefon sentralbord: 32 26 66 00

E-post: fmbupost@fylkesmannen.no

Statens Hus, Grønland 32, Drammen

Postadr.: Postboks 1604, 3007 Drammen

www.fylkesmannen.no/Buskerud

